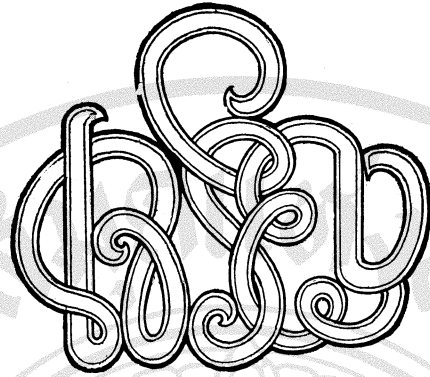

1643.50

เพลงเกี๊ยะ และ เพลงตับ

สำหรับร้องข้ามโหรี่ป่าทย์

พิมพ์ในงานศพนางเจริญ พาทย์โกศล

ณ วัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๘

คำปรารภ

ในการเผาศพ แม่เจริญ มารดาของข้าพเจ้า ได้ปรึกษากันในระหว่างพี่น้องชาย หญิง ว่าจะรวบรวมเพลงเถิดต่าง ๆ ที่แม่เคยร้อง และมีความสำคัญกับแม่อย่างไร พิมพ์เป็นเล่มเพื่อเป็นมรดก

เมื่อคุณประสิทธิ์และเจ้าพระณคำชุ่ม ผู้ซึ่งแม่รักและนับถือประดุจญาติพี่น้องได้แสดงความจำนงว่าอยากจะพิมพ์ส่วนของหนังสือบทให้รับพาทย์ ซึ่งท่านสนใจจิตรมาตรา เป็นผู้แต่ง และแม่เป็นผู้บรรจุเพลงร้อง รวมในหนังสือด้วย ข้าพเจ้าเห็นเป็นการเหมาะสม จึงขอน้อมรับด้วยความยินดี และขอขอบคุณความกรุณาของท่านทั้งสามในทันที

หนึ่งในสมัยที่แม่เป็นนักร้องอยู่ในวงบ้านหม้อ แม่เล่าว่าครูของแม่หลายท่านมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ด้วยพระองค์หนึ่ง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดใช้ด้อยอยู่เป็นนิจ เมื่อทรงมีพระพระเกี่ยวกับการเดินดรงครั่งดกคำบรรพ์ และการร้องคึกกระวาล่นมะโหรีต่าง ๆ ดั่งนั้นข้าพเจ้าจึงไปเฝ้าหม่อมเจ้าหญิงดวงจิต จิตรพงศ์ขอประทานให้ท่านตรวจค้นบรรทัดของเดิมได้ ๆ ท่านก็ทรงยินดีประทานความช่วยเหลือ ทั้งยังทรงพระเมตตาเขียนประวัติของแม่ประทานด้วย นับว่าเป็นเกียรติแก่แม่เป็นอย่างสูง ข้าพเจ้าและพี่น้องขอกราบขอบพระคุณในพระกรุณาเป็นต้นพัน

แนถัม กุญชร

ຄ້າຍເມື່ອອາຍຸ ໒໒ ປີ

តាមដានដោយ ១២ ឆ្នាំ

ประวัติ

ในการฉาบปูนกึ่งผนังนางเจริญ พาทย์โกสศ บรรดาบุตรหลานซึ่งร่วมกันเป็นเจ้าภาพจะพิมพ์หนังสือเป็นพระดึกในงานแจกเป็นมิตรพลัดถิ่นเล่มหนึ่ง หม่อมหลวงแฉล้ม กุญชร วานข้าพเจ้าให้ช่วยเขียนประวัติของผู้ตายสำหรับลงในหนังสือ เรื่อยๆ ข้าพเจ้าว่าอยากให้อ่านข้าพเจ้าเขียน เพราะข้าพเจ้าช่างชอบแซ่กรื่องเก่าแก่กระจุ่มกระจุ่มมาก ข้าพเจ้าก็ยอมรับบุญของเธอดูด้วยอยากจะทำโอกาสช่วยเหลือเป็นการทดแทนบุญคุณของแม่เจริญบ้าง ด้วยเมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ยังมีพระชนมายุนั้น หากมีพระชะตาใดเกี่ยวกับการรับร้องและบทละครเก่าๆ เช่นเมื่อครั้งทรงตรวจชำระต้นฉบับบทละครดึกดำบรรพ์เป็นต้น ก็มักเสด็จไปปรึกษาหารือทบทวนความทรงจำกับแม่เจริญที่บ้านหลังวัดกัลยาณมิตรเนื่องๆ และตรัสชมเชยอยู่เสมอว่าแม่เจริญเป็นผู้มีความจำแม่นยำ สามารถจดจำบทร้องต่างๆ และเรื่องต่างๆ ทางแผนกนี้ได้ดีมาก แม่ในภายหลังแม่ข้าพเจ้าอยากทราบสิ่งใด ไปสอบถามจากแม่เจริญก็ยังไม่หวั่นไหว ชำนาญให้ได้รับความรู้กว้างขวางขึ้นมีขึ้นน้อย เมื่อถึงแก่กรรมจึงเสียชีวิต

เรื่องราวที่ผ่านมาในชีวิตของแม่เจริญก็เกิดเหตุการณ์สำคัญๆ รวบรวมจากที่ข้าพเจ้าเคยได้พบเอกสารและได้ยินได้ฟังมาประกอบกับที่แม่เจริญเล่าให้ลูกหลานฟัง และท่านผู้หลักผู้ใหญ่ช่วยอธิบายต่อ จึงพอจะได้ความดังนี้

นางเจริญ พาทย์โกสศ เกิดในสกุลรุ่งเรือง เมื่อวันจันทร์ เดือน ๘ ปีชวด พ.ศ. ๒๔๓๙ เวลาเช้าตอนพระสงฆ์ออกบรรพชาที่บ้านตำบลบางเชือกหนัง อำเภอบางขุนศรี จังหวัดธนบุรี บิดาชื่อนั้น มารดาชื่อนั้น มีอาชีพทางทำสวน เรียกว่าสวนเชิงเลน มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๘ คนด้วยกัน แม่เจริญเป็นบุตรคนที่ ๖

เมื่ออายุได้ ๓๐ ขวบ แม่เจริญได้ติดตามหม่อมคตัมผู้ซึ่งเป็นพ่อของข้า ไปอยู่ในวังพระองค์เจ้าสิงหนาท (ซึ่งเป็นวังเดิมของกรมพระพิทักษเทเวศร์) ตำบลบ้านหม้อขณะนั้นพระองค์เจ้าสิ้นพระชนม์แล้ว วังจึงตกเป็นของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หาดทวน กุญชร) แม่เจริญได้ฝึกหัดขับร้อง และพ้องร่ายอยู่ในสำนักนั้น

ครั้นถึงเมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๔๓๑ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
 ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ ทรงพระดำริรวบรวมทหาร
 บกและทหารเรือที่มีความรู้ทางศิลปดนตรี มาจัดตั้งเป็นวงดุริยางค์ทหารขึ้น ทรงมอบให้
 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศ ซึ่งทรงรับราชการเป็นข้าหลวงใหญ่ใช้จ่ายอยู่ในกรมนั้น
 เป็นผู้อำนวยการฝึกซ้อมเล่นตามแบบคอนเสิร์ตของฝรั่ง ด้วยทรงเห็นว่าสมเด็จพระเจ้า
 กรมพระยานริศสนพระทัยและทรงพระปรีชาสามารถในทางศิลปดนตรี สมเด็จพระเจ้า
 กรมพระยานริศจึงทรงขอความร่วมมือจากเจ้าพระยาเทเวศร์ ให้ส่งนักร้องหญิงของท่านไป
 ร้องสมทบร่วมวงกับทหาร เจ้าพระยาเทเวศร์ก็อำนวยการตามพระประสงค์ถวายนักร้องหญิงของ
 ท่านไปร่วมวง ๑๘ คน สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศทรงเลือกคนกรร้องที่ร้องไพเราะที่สุด
 ขึ้นไว้เป็นต้นเสียง ๓ คน มีแม่เจริญซึ่งขณะนั้นยังเป็นเด็กโฉมงาม มีอายุเพียง ๑๒ ปี และ
 เพ็งเรมที่ร้องได้ ๓ ปีด้วยคนหนึ่ง คอนเสิร์ตของวงดุริยางค์ทหารได้บรรเลงถวายหน้าทรง
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่หน้าศาลาว่าการกรมยุทธนาธิการ (คือกระทรวง
 กฤดากรในปัจจุบัน) ในการเลี้ยงงานเฉลิมพระชนมพรรษา ณ วันจันทร์ เดือน ๓๐
 แรม ๕ ค่ำ ครึ่งหนึ่งจึงคิดว่าเป็นการบรรเลงดนตรีไทยแบบคอนเสิร์ตเป็นครั้งแรก และเคยเป็น
 แบบอย่างที่มีผู้นิยมทำตามสืบมา เพลงที่บรรเลงในงานครั้งนั้นได้เลือกคัดเพลงเก่ามาปรับปรุง
 ใหม่แต่งบทใหม่ให้ไพเราะเหมาะแก่การขับ เป็นเพลงที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศทรง
 พระนิพนธ์ขึ้นโดยเฉพาะให้ถวายเพลง เช่น เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงเขมรไทรโยค
 และเพลงออกทะเลเป็นต้น ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบของผู้ที่ได้ฟังแพร่หลายมาจนทุกวันนี้
 เมื่อเสร็จงานแล้ว ก็เห็นแววดูเห็นว่าแม่เจริญจะเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง
 อนาคต หม่อมเพ็งในพระองค์เจ้าสิงหนาท และหม่อมสุดผู้เป็นน้องของหม่อมเพ็ง และเป็น
 มารดาเจ้าพระยาเทเวศร์ ๑ จึงมีเมตตาจัดทำพิธีโกนจุกให้ที่วังบ้านหม้อ
 ต่อจากนั้นมา ก็ได้เป็นศิษย์ฝึกหัดขับร้องกับหม่อมเปรมในพระองค์เจ้าสิงหนาท
 ซึ่งเป็นศิษย์ของเจ้าจอมมารดาพิลาในรัชกาลที่ ๒ กับหม่อมหลวงเสนาะดุริยางค์ (ทองดี พงศ์ทองดี)
 อยู่หลายปี จนหม่อมหลวงเสนาะถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖ ในระหว่างนั้นยังได้ฟังพระบารมี

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรทรงตั้งสอนศิษย์แก่นักใจอยู่เสมอด้วย
เป็นลำดับ

จึงขบร้องไต่คน

เมื่อแม่เจริญโตเป็นสาวก็ได้เป็นนักร้องทมิฬคนเดียว มีคนนิยมมากจึงตั้งท
ครูบาอาจารย์คาดไว้ เจ้านายหลายพระองค์พอพระทัยการขับร้องของแม่เจริญ จนทำให้
กลายเป็นเรื่องสนุกเล่าสู่กันฟังสืบมาหลายเรื่อง เช่น

ครั้งหนึ่ง เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๓๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
โปรดให้ประชุมเล่นลัคนาที่สวนสราญ ในพระบรมมหาราชวัง บรรดาผู้มองคนตรึกเข้าไป
ร้องลัคนาโต้ตอบประชันวงกัน แม่เจริญซึ่งเป็นนักร้องประจำวงของเจ้าพระยาเทเวศร์กำลังมี
ครรภ์ เจ้าพระยาเทเวศร์จึงคัดออกเสียไม่ให้เข้าไปร้อง ความทรงทราบถึงสมเด็จพระเจ้า
ฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุเจ้า ก็ทรงคิดกันว่าถ้าไม่ได้ตัวแม่เจริญไปร้องลัคนาก็หมดรส ครั้นตั้ง
ให้แก่อัชชัตตชอง โดยให้นักร้องแต่งตัวนุ่งผ้าตาย ห่มคลุมแพรเพดานเหมือนกันหมดทุกคน
เจ้าพระยาเทเวศร์ก็จัดตั้งของตามพระดำริ และแม่เจริญก็ถูกเพื่อนนักร้องกล่าวโทษว่าเป็นต้น
เหตุทำให้ต้องพลอยทอนนอบอายกันไปหมดในงานครั้งนั้น

อีกครั้งหนึ่งก็เมื่อเคานต์ออฟตริโน แห่งอิตาลี ได้เข้ามาเฝ้าทูลละอองธุ
พระบาท ณ กรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสสั่งให้
เจ้าพระยาเทเวศร์ ซึ่งขณะนั้นว่าการกรมมหรสพอยู่ จัดคอนเสิร์ตบรรเลงเพลงไทยรับเจ้าผู้รัง
เจ้าพระยาเทเวศร์ทูลขอให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศฯ ทรงช่วยอำนวยความสะดวก ก็ได้ทรง
พระนิพนธ์เพลงขับเรื่องรามเกียรติ์ชุดนางลอยขึ้น ผูกซ้อมนักร้องนักดนตรีของกรมมหรสพ
สมทบกับของเจ้าพระยาเทเวศร์เอง ร่วมกันบรรเลง ณ พระที่นั่งจกรมหาปราสาท เมื่อ
วันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๓ ครั้งนั้นเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบรรเลงเพลงไทยเป็นเรื่อง
เดียวติดต่อกันโดยตลอด

เมื่อการบรรเลงสุดสิ้นลงแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงนำ
เคานต์ออฟตริโนเสด็จมาทวงดนตรี แล้วพระราชทานพระหัตถ์ให้แม่เจริญจับ พร้อมทั้ง
พระราชดำรัสชมเชยว่าร้องได้ไพเราะมาก เคานต์ออฟตริโนก็ประทานพระหัตถ์ให้จับแล้วทรง

ชมเชยเช่นเดียวกัน เหตุการณ์ครั้งนี้แม่เจริญตกใจมาก เห็นว่าเป็นเกียรติยศ
แก่ตัวอย่างสูงสุด จึงจำใจได้ให้ลูกหลานฟังด้วยความภูมิใจ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรศัลย์ทรงดำริว่าไปเล่นงานทางไกลการวอชน
พร้อมด้วยเจ้าพระยาเทเวศร์ที่ตำบลหนองบัว ทรงพระดำริว่าไปเล่นงานทางไกลการวอชน
สมภารและผู้คนมากย่อมทำให้เกิดความขัดข้องขึ้นเองโดยไม่จำเป็น จึงทรงดัดแปลงการ
เล่นมหรสพต้อนรับเจ้าฝรั่งทรงนให้รดกมชน โดยทรงจัดให้เล่นแบบพนเมือง มีขบวนเพลง
แล้วรับด้วยแคน ทงพอนรำตามท่วงทพเมืองทางเหนือเป็นต้น ส่วนการแต่งดนตรีก็จัดเล่น
เรื่องพระมณีนพยุย ปลุกคำดาหลังเด็กไว้ตรงหน้าพลับพลาที่ประทับแรมของเจ้าเพียงหลัง
เดียว แล้วตกแต่งบารมีเรือนนั้นให้งดงามตามธรรมชาติ มีส้มทุมพุ่มไม้เป็นประดับ
แม้วงปายทักช่อนไว้หลังพุ่มไม้ ให้แต่ครเพียงสามตัวว่าดัดเอะออกมาตามส้มทุมพุ่มไม้
มาเล่นกันที่คำดาเด็กหน้าพลับพลา โดยอาศัยแสงสว่างจากคบไฟที่จุดเรียงรายอยู่รอบ
บริเวณพลับพลาเท่านั้น ครงนทรงคิดเลือกคณะละครและดนตรีไปน้อยที่สุด แม่เจริญ
ถ้าถึงลูกช่อนก็จะต้องฟังดูได้ตามแต่ใจไปด้วย

นอกจากงานครั้งนี้ แม่เจริญยังได้เบียดเบียนไปรับร้องในงานใหญ่ๆ ในสมัย
นั้น เป็นคนว่างงานชนตาหนัก งานวันประสูติ และงานสมโภชเจ้านายรับพระสุพรรณบัตร
และเสด็จกลับจากยุโรป รวมทงงานต้อนรับแขกเมืองครั้งอื่นๆ ด้วยทุกครั้ง เช่นงานต้อนรับ
ราชทูตแห่งรัสเซีย ทพระราชวงศ์บางปะอิน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓ งานต้อนรับ ม. ตูแมร์
ผู้สำเร็จราชการอินโดจีน ทพระทงจกรมหาปราชดา เมื่อวันท ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๒
ซึ่งครั้งนั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรศัลย์ได้ทรงพระนิพนธ์เพลงขับเรื่องรามเกียรติ์ ชุดพรห-
มาศชนบรรเลงเป็นครั้งแรก แล้วได้ทรงพระนิพนธ์เพลงขับชุดนาคบาศชนอก ได้ขับ
ร้องและบรรเลงในงานต้อนรับเจ้าเฮนรี่แห่งปรัสเซีย ณ พระทงจกรมหาปราชดา เมื่อ
เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๒

ในด้านวิชาทางนาฏศิลป์ แม่เจริญไม่ได้จะได้ฝึกหัดเป็นดำนเป็นต้นนัก ได้ฝึก
หัดกับหม่อมเดือน หม่อมของเจ้าพระยาเทเวศร์แต่เมื่อตอนยังเด็กอยู่ เพราะเหตุที่ไม่ได้

มีใจรักศิลปทางพื้อนรำประการหนึ่ง และเจียมตัวว่าไม่ช่วยด้วยอย่างหนึ่ง แม่เจริญจึงไม่ค่อยสมัครใจจะออกเดินเป็นตัวละคร แต่บางครั้งสั้มเต๊าะ ตรัสสั่งให้เดินก็จำต้องเดิน เช่นเคยเดินเป็นตัวละครสั้ม ในเรื่องกรุงพาดมทวี่ป และเป็นควานางประทุมในเรื่องสังข์ศิลป์ชัยเป็นต้น

ซอณั้มเต๊าะเจ้าพากรมพระยานริศเคยตรัสเต้าให้ข้าพเจ้าฟังว่า วิชาเลือกตัวละครของท่านทรงถือเอาการเดินได้ถึงบทบาท ร่าเริง และเสียงไพเราะเป็นเกณฑ์ ส่วนความสวยงามนั้นไม่สำคัญ เพราะละครนั้นดูก็แต่แต่งแก้ให้ดูดีโดยง่าย คนไหนซื่อมากก็ทรงเขียนหน้าชนใหม่ ให้ดูดีอย่างไรก็ได้ เช่นเมื่อเดินเรื่องสังข์ศิลป์ชัย หากเดินเป็นสังข์ศิลป์ชัยไม่ได้ถูกพระทัยเลย ซัดของที่ตอนสังข์ศิลป์ชัยจะถูกผลัดตกเหวนนั้น มักจะถ่วงตาทอตกเหวนจนคนดูจับได้ แต่เด็กคนหนึ่งซื่อจริง เป็นคนใจกล้าเดินได้ สั้มบทบาทราวกับไม่รู้อะไรมาก่อนเลย ถึงพระทัยทีเดียว แต่เด็กคนนั้นเคยหกล้มบาดเจ็บที่หน้าตาจนหน้าดำกริไปข้างหนึ่งและเป็นต่งน่าเกลียด เมื่อทรงเลือกเด็กคนนั้นมาเดินทุกคนพากันคิดกันแข่งแรงว่าน่าเกลียดออกอย่างนั้นจะให้ไปเป็นพระเอกอย่างไรได้ แต่ทรงยืนยงก็ค่อยยอมตามด้วยไม่เต็มใจ พอถึงเวลาเดินก็ทรงเขียนหน้าประทานตามคำเห็นด้วยดังนี้ จนผู้ที่เคยคิดค้านยอมรับว่าใช้ได้ ตัวทมิบตองร้องมาก ก็คิดคนที่ร้องได้ไพเราะมาเดิน เช่นให้แม่เจริญเดินเป็นนางประทุม เพราะมีบทบาทน้อยไม่สำคัญ แต่ทว่าร้องครวญได้ไพเราะจับใจ และครั้งเดินกรุงพาดมทวี่ป (ซึ่งเดินเป็นครั้งแรกในงานต้อนรับเจ้าฮัตเบตแห่งเยอรมัน เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๗) ก็ทรงจับตัวแม่เจริญซึ่งเป็นแค่คนร้องมาเดินเป็นตัวละครสั้ม เพราะไม่มีบทบาทเลยเป็นแต่ นั่งบัดแต่เฉยๆ แต่อยากจะรอดเพราะจะหาใครร้องเพลงเทพบรรทมได้ไพเราะเท่าแม่เจริญเป็นไม่มี

วิชาแต่งหน้าละครนั้นจะชวนให้เด็กที่ทรงบันทึกได้มาขอเป็นตัวอย่าง

“เจริญ ปากกั้นปลายบน ก้นริมล่าง ๒ ข้างกางไว้ ถมขาวให้แคบหน่อย ตาบอกท้ายล่างควนชนเหนือควเดิม ตบใต้ปาก ผัดเคิมคาง ผัดสันจมูกและหน้าแก ถมขาวโกรพ่อง ผัดขาวโกรบน เติมน้ำซ้อง”

“จืด ปากแคบ คอไผ่ยาวแฉะจน คอท้ายตาซ้ายกลบตั้ง เสร็จตาขวาให้
ແຫ່ງເທົ່າຕາດັ່ງ ເຊັ່ນເປັນຕົ້ນ”

เมื่อมีอายุได้ประมาณ ๓๐ ปี แม่เจริญจึงได้ออกจากวังบ้านหม้อมาอยู่ที่บ้าน
หลังวัดกัลยาณมิตร จังหวัดธนบุรี ได้ถวายตัวเป็นข้าของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระ
นครสวรรค์วรพินิต เป็นนักร้องและครูฝึกหัดขับร้องประจำอยู่ในวงปี่พาทย์วงบางขุนพรหม
ได้ขับร้องเล่นของพระเดชพระคุณในงานต่างๆ เสมอมา และยังได้เป็นครูสอนขับร้องประจำ
กองเครื่องทูลหารบกและทหารเรืออีกด้วย เคยเป็นกรรมการแผนกบันเทิงมีหน้าที่ตัดสินการ
แข่งขัน แต่งดนตรีและการขับร้องของหน่วยดนตรีในกองกาชาดเป็นประจำมาหลายปี
นอกจากนี้ยังได้เป็นครูสอนขับร้องให้แก่ศิษย์ทั้งชายและหญิงที่บ้านอีกเป็นอันมาก

แม่เจริญมีความรู้ทางหนังสือเพียงพออ่านออกเขียนได้ โดยอาศัยความพยายาม
ของตัวเองเช่นคัดกรัฟไว้ท่องหลายในสมัยนั้น แต่ด้วยเหตุที่จำเป็นจะต้องท่องเที่ยวบ้นบถอัน
เป็นนบถของอยู่เนื่องนี้ จึงทำให้มีความรู้ในทางกวีนิพนธ์ได้ด้อยไป เมื่อสมเด็จพระเจ้า
กรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงพระนิพนธ์เพลงชนใหม่ กรมก็จะประทานมาให้แม่เจริญช่วย
เลือกหาบทกลอนเก่าๆ ที่ไพเราะเหมาะสมกับเพลงถวายแด่ของพระเดชพระคุณ และเมื่อเลือก
ถวายขึ้นไปมักจะพอพระทัยโปรดให้ใช้เป็นนบถของประจำเพลงนั้น แล้วโปรดให้ฝึกหัดขับร้อง
เป็นเพลงสำหรับให้วงปี่พาทย์ประจำวงใช้บรรเลงสืบไป ในบางโอกาสแม่เจริญยังเคยแต่ง
กลอนขึ้นเองเพื่อขับร้องในงานที่สำคัญแก่จิตใจ และจนชราอายุได้ ๗๒ ปี แม่เจริญยังดามารถ
ร้องได้ โดยได้ขับร้องเพลงต้นฉนวนในงานทำบุญอายุครบ ๗๐ ปี ของพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์
(ม.ด. วราห์ ฤกษ์) ที่วังบ้านหม้อ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นครั้งสุดท้าย

แม่เจริญป่วยด้วยโรคชรา ถึงแก่กรรมด้วยความสงบ เมื่อเวลา ๑๘.๐๘ น.
วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ณ บ้านเลขที่ ๒๖๘ หลังวัดกัลยาณมิตร จังหวัดธนบุรี
อายุ ๗๘ ปี

ข้าพเจ้ารวบรวมเรื่องอันเกี่ยวกับประวัติของแม่เจริญเหต่าน มาด้วยการค้นหา
เอกสารเก่าๆ ที่มีอยู่ประกอบกับความทรงจำที่เคยได้ยินได้ฟังได้บ้าง ดึงถามจากผู้หลัก
ผู้ใหญ่และผู้รู้ทางด้านโกธิตของแม่เจริญบ้าง แต่เรื่องโดยมากก็เป็นเรื่องเก่าก่อนเกิด
เพราะฉะนั้นหากมีข้อความคลาดเคลื่อนผิดพลาดอยู่บ้างในทใด ข้าพเจ้าขออภัยไว้ ณ ที่นด้วย

ดวงจิตร์ จิตรพงศ์

บ้านปลายเนิน คลองเตย

วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๕

คำนำ

ในการฉกฉวยโอกาสคุณนายเจริญ พาทย์โกสธ ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน
คุณประสาธและเจ้าพรหมคำชุ่ม มีความประสงค์จะพิมพ์หนังสือช่วยเจ้าภาพแจกเรื่อง
หนึ่ง ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานของท่านผู้ขายขนมมัน เห็นว่าเพลงตบต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าแต่งให้
คณะปี่พาทย์บางมวดของบรรเลงทางวิทยุกระจายเสียงจะเหมาะสม ด้วยท่านผู้ขายขนมมันได้
ส่วนสำคัญเกี่ยวข้องของอยู่ด้วย จึงมาบอกความประสงค์กับข้าพเจ้า ข้าพเจ้ายินดีและเต็มใจ
ด้วยกับคุณประสาธ และเจ้าพรหมคำชุ่มทันที

ที่ว่าคุณนายเจริญ พาทย์โกสธผู้ขายขนมมันส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับเพลงตบต่าง ๆ
เหล่านี้ เรืองมว่า คุณประสาธคำชุ่ม เป็นผู้รักปี่พาทย์และเพลงไทยมาก ได้ตั้งคณะปี่พาทย์
ขึ้นที่เรียกว่า “คณะปี่พาทย์บางมวดของ” และนำเข้าแสดงทางวิทยุกระจายเสียงมาเป็นเวลา
นาน การแสดงอยู่เสมอบ้างเป็นครั้งคราวเรื่องเด่นแปลก ๆ ไม่ให้ซ้ำกัน จึงได้มาปรารภกับ
ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเป็นคนชอบปี่พาทย์มานานแล้วจึงรับแต่งเรื่องแปลก ๆ ให้ กล่าวคือ แต่ง
เป็นนิยายหรือทำนยายเก่า ๆ มาแต่งประกอบปี่พาทย์ โดยให้มีขับเสภาและร้องคำเพลงต่าง ๆ
ตั้งปี่พาทย์คละกันไปกับบทเจรจา แล้วให้มีหน้าพาทย์ด้วย อย่างที่เรียกกันว่าทำนตบคิด
หรือนิยายคนตรึงไธนั้นประเภทหนึ่ง อีกประเภทหนึ่งเขาเรื่องนารายณ์สิบปางและสมุทโฆษ
มาแต่งเป็นเพลงตบตั้งปี่พาทย์ ทำนองเดียวกับตบนางลอย ตบพรหมคำ ฯลฯ ของเก่าที่เคย
เล่นกันมานาน การแต่งเพลงตบนี้ ความสำคัญอยู่ที่ทำนของเพลง และหน้าพาทย์ซึ่งต้องอาศัย
ผู้เชี่ยวชาญทางเพลงไทยและปี่พาทย์อันแท้จริง ข้าพเจ้าไม่มีความรู้พอ จึงเป็นแต่แต่งบท
ร้อง และเห็นว่าตรงไหนควรจะได้หน้าพาทย์ก็วางระยะไว้เป็นลำดับ ส่วนจะได้ทำนของเพลง
และหน้าพาทย์อะไรนั้น ได้ปล่อยไว้ให้คุณครูไพฑูรย์ กิตติวรณ (พาทย์โกสธเดิม) เป็นผู้
จัดการ คุณครูไพฑูรย์ กิตติวรณได้นำเอาบทที่ข้าพเจ้าแต่งนี้ไปให้คุณนายเจริญ พาทย์โกสธ
ผู้ขายขนม เป็นผู้พิจารณาประกอบเพลงและกำหนดหน้าพาทย์ออกชนหนึ่งทศคราว ดังนี้ จึง
นับว่าคุณนายเจริญ พาทย์โกสธ ได้มีส่วนสำคัญที่สุดอยู่ในบทเพลงตบนารายณ์สิบปาง
และสมุทโฆษนี้ สมควรที่จะยกย่องเชิดชูเกียรติคุณไว้ให้ปรากฏ

บทเพลงคืบต่าง ๆ ที่ได้เคยพิมพ์ครั้งหนึ่งแล้ว เรียกว่า “บทมโหรีปัททย์เรณุนารายณ์สืบปางแฉะรามเกียรติ์” แต่พิมพ์คราวนั้นผิดพลาดคลาดเคลื่อนขาด ๆ เกิน ๆ อยู่มาก เนื่องจากคณบดีพิมพ์ผิดแก้ผิดเติมไว้มาก (คือแก้ผิดเติมสำหรับจะเด่นวิทย์) ครั้นมาตอนจะเรียงพิมพ์เป็นเล่ม ก็รีบเร่งกระหน่ำพิมพ์ เจ้าหาได้มีโอกาสดูตรวจคณบดีและตรวจปรุฟไม่ มาได้เห็นตอนเมื่อพิมพ์เสร็จแล้ว พิมพ์คราวนี้จึงได้แก้ไขให้เป็นถูกต้องของระเบียบรอยตลอด

การที่คุณประสาธและเจ้าพรณคำสุขุม พิมพ์ “บทมโหรีปัททย์เรณุนารายณ์สืบปางแฉะรามเกียรติ์” นี้ เท่ากับเป็นการดีของคุณท่านผู้วายชนม์ที่ได้มีส่วนช่วยเหลืออย่างสำคัญยิ่งแก่คณะปัททย์บางบัวทอง สมควรอนุโมทนาเทวกัน.

ขุนวิจิตรมาตรา

(สง่า กาญจนาคพันธุ์)

บทร้องมโหรี ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
 จดให้นายทหารบกและทหารเรือ เล่นที่ศาลาขนาทนาการ เมื่อวันที่ ๒ เดือน ๓๐ แรม ๔ ค่ำ
 ปีมะโรง ศักราช ๑๒๕๐ ในการเฉลิมพระชนมพรรษา
 เพดงคือไปเป็นเพลงที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
 ทรงพระนิพนธ์ นางเจริญร้องเป็นเพลงแรก

ลาวเล็ก

ล้านน้อยจ้อย* เพราะเดชะเหลือ	บ พงเบือทานของทพร้องพรา
จ้อยไปออกจะได้สักกล้า	จะก่งคำในครู่กรูแคว
เดี่ยคายเอ้อย เดี่ยคายล้านน้อย	เดี่ยคายจะกล้อยครรวไธแต่
ใจก็หมอง บ ผ่องแผ้ว	ในใจบแควครรวไธตา เถยหนาในใจ
เห็นวาลก เห็นตักเห็นตน	คิดบคนชนคิดครรวไธ
จำอกจำใจจำจากจำไกล	กัน เออย
ไหนไหนจนจะไกลกันไปแล้ว	เชอญล้านน้อยจ้อยแจ้วชมขมมัน
เดือกเอาคำทเพราะเดชะครน	มาผอนผนให้พพังจะตงจา
“หวานคำเอ้อย หวานนาคาหวาน	หวานไธบ ทาน ปานเท่าหวานคำ
หวานทานของ ทพร้องรา	หวานเพียงจะกล้า จะกลั่น ไว้ในกาย
หวานหมั้นแค้น บ แม้นหวานเลี้ยง”	สับด้าเนียงเพียงคิดใจคาย
บ ห้าง บ หายอยากพัง บ วาย	ว่าง เออย
“ตั้งที่ส่วยด้าอาจ	ส่วยอื่นหม่นอย่าง
กับห้างเพียงเลี้ยง จำเรียงได้	เออย
ตั้งที่หวานสุดใจ	หวานอื่นตนไป
เก็บได้หวานน้ำ เช่นคำหวาน	เออย”

* จ้อยคำลาวแปลว่าซบร้อง

เพลงที่สอง ที่ร้องในงานเดียวกัน ดาวเกร่อน คัดจากพระลอติด มหาราช
นิพนธ์ทวารวดี ร้องประสานแพน

ลาวเกร่อน

ทุกเมืองมฤคทาย	นับมี มากน้า
บ เปียบตองกษัตริย์	พนอง
พระแพงแม่ศรี	ดัดตยง คนนา
พระเพื่อนไฉนยงยอ	อยเพียงดองเคอน
ไฉนตองเหมือนหยาดฟ้า	ดงดิน
งามเงื่อนอับศรอินทร	ดูหตา
อย่าคิดอย่าครวญวิต	ถึงยาก แลนา
สมยะแย้มทอหนา	หน่อทาวมบุญ

เพลงที่สาม คันทะหญิงร้อง ตกคู่หญิงรับ คันทะชายร้อง ตกคู่ชายรับ ได้กัน

ทะยอยเขมร

หญิง	โอ้ยามดึกน้กไปใจนาถ	จะตาพิตลาคไม่อยู่ได้
ชาย	โอ้น้องน้ชยกดอยดัดจะคลาดไป	จะได้ใครร้องรับกับพชาย
หญิง	อนิจจาใจน้องไม่ปองหนี	กักกำหนดเดอกมเหมือนหน่นาย
ชาย	อนิจจาจริงละเจ้าเค้ราเสียตาย	ร้องจะร้างสญสตายกลางค้ำดา
หญิง	ถึงร้องร้างกขยาร้างคณ้น้อง	เผื่อได้รวมร่วมร้องกันวันน้า
ชาย	ถึงอย่างไรคงไม่ลืมแก้ดา	บุญส่งคงได้มาร้องรำไป
หญิง	เสียตายเอ๋ยเคยร้องจะต้งดับ	กับจะได้กลับมาขับใหม่
ชาย	เสียตายอยู่จะรู้ทำอย่างไร	จำคตาดจำไคดจำไคตกัน

* สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์

ต่อมา เพลงออกทะเล* คับบทยิงและชาวยิงประสานกัน ลูกคู่หญิงชายรับพร้อมกัน

ออกทะเล

เอะเวดาร์้องมาแต่เพียงครู พินิจดูแสงเดือนลีเลือนแสง
 แสงไฟพรายงามอร่ามแรง จวนจะแห้งหายตัวอันอย่างไร
 ออดอวลต้องยามตามกำหนด ต้องจำดแล้วหน้าตาพิสมัย
 ขอเป็นมิตรจิตคิดกันได้ ท่านทงหลายจงได้เป็นศรัทธา
 อ้อเพลงหนึ่งท้มเต๋เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์ให้ร้องใน
 งานนี้ คือ เขมรกล่อมลูก เดียวนเรียกกันว่าเขมรไทรโยค เพราะเรียกตามบทททรงพระนิพนธ์
 ท่อน ๑ บรรยายความตามไท่เต๋จ้ายาตร์ ยังไทรโยคประพาดพนาถัน น้องเฮยเจ้า
 ไม่เคยเห็น
 ท่อน ๒ ไม่ไร้หลายพันคะชนปะปน ที่ชายชดเขาชะโรงเป็นโตรกธาร
 น้าพ่งซ่า เต๋ยงฉาดฉาด
 เห็นตระการ มันไต่คอกโครม ๆ มันไต่จอก ๆ ๆ โครม ๆ
 ท่อน ๓ น้าได้ไหลจนตมุ่มมัว ก็เหล้าหลายว่ายมักเห็นโฉม น้องเฮยเจ้าไม่เคยเห็น
 ท่อน ๔ ยินบ่ษาซอเต๋ยงเพ่งประโคม เมื่อยามเย็นพยัพพโยมร้องเรียกวัง
 ฝูงนกยงทอง เต๋ยงร้องโห่งดัง
 หูเราฟัง มันดังกะโห่งโห่ง มันดังก้อก ๆ ๆ กะโห่งโห่ง
 เพลงดาวคำหอม ส้มเต๋เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์เพิ่ม
 เติมดาวเกร่อน ประธานชื่อว่าดาวคำหอม
 ท่อน ๑ ดอกไม้คำเฮย ทุกเมื่องมีลูกท้าว นบมีมาทนา บ เปรียบต้องกษัตริ์พี่น้อง
 ท่อน ๒ หอมดอกไม้คำหอม อยากรอดเต๋ได้ไปไ้เฮย กาเอ๋ยลุ่ม ๆ หลง ดงคึดเค้า
 แก้วจับกิ่งแก้วเค้า ไสรกถึงอายเฮย
 ท่อน ๓ โอ้เจ้าดวงเจ้าพวงเฮย ดอกสร้อยฟ้า กลิ่นหอม บ่วายนา บ่ตะเน้อเต็นน้อง

* ส้มเต๋เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์

กตัมเหตฺตองประเทงคฺคองทอง ไคร บ่ไดคฺคอง กายชองสร้อยแม่นา

ท่อน ๔ โอคฺคตงคฺคองนงวัน นอนให้ไผ่ฝัน เห็นจันทร์แจ่มฟ้า ทรงกตด้วยสดไสภา
แสงทองส่องหัด้า สดบัญญาเพือนเฮย

ท่อน ๓ ดวงตาเฮย พระแสงแม่ศรี สดสยงคณนา พระเพือนโถมย่อง อยู่
เพียงดวงเดือน

ท่อน ๒ โดยช้อยน้อยนทอ ก็ บดด้วยถึงดำตอง ไผ่เฮยไม่ลุดสูงอย่าลุดปอง
ไผ่เฮย บ่ไดคฺคอง แด้นเฮยนามดวงเฮย

ท่อน ๓ โอเจ้าดวงพวงเฮย ดอกโกมด ผ่องผิงผิงผิง พุ่มในตรวงคุดิดา แข่ง
แหมมาแต่นภา ผ่องมรา สดบัญญาเฮย

ท่อน ๔ โอเด้นหอ คิตปองส่นอ ยัดเฮยยะเดยจิกอ ย่ามะเมอเหนือ สดอย่าปอง
อย่าเน้อฮาย อย่าหวงว่า ไค่ลู่หงษ์ทอง ดูเหวว่าจะโบบินว่องเทียมน้อง แต่เงาสว่างเฮย.

เทพบรรทม

ท่อน ๑ ลาวลวรวรคกถยาเป็นชาบาท บำเรอองค์เทวราชอันเรืองศรี

ชอถวยบรรดงเพลงดนตรี สำหรับทวงสัพเพชบรมม

ท่อน ๒ องค์เทวราชของชาบาทนเฮย พระกรเกยเขนยเคยง

ลาวลวรวงคางจำเรียง ถวยเคียงเป็นตำแหน่งทำนอง

เชญบรมมเห็นอทิพาคน ทหังนาคราชอันเรืองรอง

ลวรวงคเณนอบำเรอตนเอง ร้องบรรดงฟังเพลงเฮย

เพลงโอยเรศดำสนั้น เป็นเพลงเก่า สำหรับใช้โหมโรงเสภาปี่พาทย์ นางเจริญ
ได้เป็นผู้คิดทำทางร้องคิดเลอกบทจากพระราชนิพนธ์ เรื่องอิเหนามาวรรจุเป็นเพลงให้

เหมาะสมกัน

เดินทางมาข้างเชิงเขา

เจดามายบังเงาอมผา

ชมสัตว์จุฑาทนนา

เกลื่อนกลาดดาษดาพนาถัย

อ้อข้างเป็นรอยข้างซัก
 หูกวางกวากินกระบี่ใบ
 ชงโคโคเข้าอยู่เงาร่ม
 คาเดื่อเดื่อซุ่มอยู่ซุ่มเซ่ง
 ซุ่มหม่มหม่มหุ้ยคียนเบียด
 พระให้เร่งพลพลไกร

กิ่งก้านรานหักลงใหม่ใหม่
 แด้วแด้นโตโตโตโตของเซ่ง
 บ้างตามติดชิดชมถักเถลิง
 ทหารยั้งวงเบิงเข้าป่าไป
 เห็นตัวถักถักถักถักไม่เข้าใกล้
 มาในพนมพนมวัน

เพลงเถาที่เกิดขึ้นเป็นเพลงแรกคือเพลงหกบท คือเพลง ๒ ชั้นเป็นหลัก ทำทำนอง
 เติมเติมจนเป็น ๓ ชั้น แล้วคัดลอกเป็นเพลงชั้นเดียว จางวางทวดกับนางเจริญ พาทย์โกศ
 เป็นผู้ทำจนตามพระประสงค์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิจ
 ต่อมาจึงเกิดเพลงเถาต่างๆ ขึ้น ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ได้ทำเพลงพม่าห้าท่อน ขึ้นเป็นเพลง
 เถาอีกเพลงหนึ่งเพื่อเข้าประกวดไพเราะ ในงานทำบุญพระอัฐิ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 เจ้าฟ้ากรมหลวงศรีรัตนโกสินทร ณ วัดบางขุนพรหม ในงานนี้เพลงหกบทเถาได้ชนะคะแนน
 เยี่ยมแล้วได้ทำเรื่อยๆ มาอีกหลายเพลง จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ เพลงแขกสายและเพลง
 อากรรพเป็นเพลงที่หารุ่นสุดท้าย เพลงเถาจึงปรากฏอยู่จนทุกวันนี้
 เพลงเถาต่างๆ ที่พบอยู่ในหนังสือเล่มนี้เลือกมาเฉพาะเป็นบางเพลง

หกบทเถา

ถ้ามชน

ออกเขื่อนน่านอยใจนัก

ชาวชาวบดกษณนาบดดี

ช่างกระไรไม่มีความดี

เดี่ยททกานเิดเกิดมา

ทำให้เคื่องเบองมาทบิตรงค์

เหมื่อนมิใช่เชื่องคืออัญญา

เม้นมวดยมุดดัดสันชวา

จะดีกว่าที่ไ้รบอบประมาณ

ต้องชน

ทงเจบทงฮายทงฮายหน้า

อยุ่ชวักดปาวดำดำณ

ดิงชาติกะทะหนาดำธารณ

ผิตพงษ์วงษ์วารทังปวงไป

หนังสือ

เขาจะค่อนข้างทักแห่งหน
ว่าพลงนังชักรายตะไบ

จะอยู่หน้าคนกระไรได้
บีดักตรำไรโสภา

พม่าเถา

ด้ามขันท่อน ๓ เทียงคั้นเค็มคั้นอยู่ในห้อง

ตั้งเคียงผู้คนไม่พูดจา

ท่อน ๒ เไรหรือหิ้งๆ ร้องระงมว่า

ท่อน ๓ พระพายพัดพากดินกระจายไป

ท่อน ๔ หอมดอกจำปีประยงค์แย้ม

ท่อน ๕ ชงโคโยธกาเกมดำดวน

ดองขันท่อน ๓ มะถิวดียพนักพิกตเกิด

ท่อน ๒ ค่ายกถันวันทองผ่องโสภา

ท่อน ๓ โอ้เสียความเพียรเราเรียนดี

ท่อน ๔ พี่ไปเซียงทองโกถน้องรัก

ท่อน ๕ ถึงเรือนแถวยังชำระกำอก

หนังสือท่อน ๓ จำเพาะพลัดตงที่โจรจะราว

ท่อน ๒ เนอตกถึงเคื่อเหลื่อจะด

ท่อน ๓ ถึงมือนันตังต้องเวธา

ท่อน ๔ ยิ่งคิดยิ่งแค้นแน่นอก

อึดอัดขัดแค้นแน่นใจ

พระจันทร์ส่องแสงสว่างกระจ่างหล้า

วิเวกเคียงสักณานันไพร

บนต้นลำดวนดอกคอกได้ว

รายรสสุมาลัยระของนวด

ยี่ล้นแหลมลายหยดหอมหวด

หอมหวดกลิ่นแก้วกรูินมา

ชมพู่เทศหอมหวดละห้อยหา

กตบคิตขนมางเมียวัก

คงแต่จะมีมารมาหาญหัก

เจียนจักกลับมากไม่ทันที่

ดังกาแก้วมาตกเสียจากที่

เป็นราคเสียแก้วกรรมงนา

อวยรต์จะกินเป็นภักษา

แก้วตาจะเป็นประการใด

แสนวิคตหาหายเหือดไม่

พรุ่งนี้จะไปยังสุพรรณ

แขกมอญบางขุนพรหมเถา

ดាំชัน^๕ท่อน ๑ คราน^๕น
 จังคอบว่าเรา^๕ผู้^๕เร^๕องฤทธ^๕รุด
 ท่อน ๒ นาม^๕ดัมม^๕คิดว่า^๕ดัมม^๕มัตรา
 อย^๕ยง^๕ชาน^๕หง^๕ษา
 ท่อน ๓ แมง^๕คะ^๕ระ^๕ทะ^๕เม^๕ย^๕ม^๕ง^๕ท^๕ยา
 อาจารย์^๕เรา^๕หรือ^๕ขอ^๕ด^๕เ^๕ม^๕ค^๕
 ด้องชัน^๕ท่อน ๑ คอ^๕ท^๕น^๕ท^๕ย^๕ก^๕มา^๕ด^๕เ^๕า
 ท่อน ๒ อน^๕ง^๕พระ^๕เจ้า^๕อ^๕ย^๕ช^๕ยา
 ท่อน ๓ ขอ^๕เด^๕ิม^๕ของ^๕ท^๕าน^๕น^๕น^๕ขอ^๕ไ^๕ร^๕
 ชน^๕เค^๕ย^๕ว^๕ท^๕่อ^๕น ๑ ช^๕บ^๕ร^๕า^๕บ^๕ร^๕เ^๕ง^๕เบ^๕น^๕เพ^๕ด^๕ง^๕เถ^๕า
 ท่อน ๒ เพ^๕ด^๕ง^๕ม^๕อ^๕ญ^๕เก^๕า^๕แ^๕ด^๕น^๕เ^๕น^๕า^๕เร^๕ว^๕ระ^๕น^๕ัก^๕ห^๕น^๕า
 ท่อน ๓ แ^๕ก^๕ม^๕อ^๕ญ^๕บ^๕าง^๕ข^๕ุน^๕พ^๕ร^๕หม^๕ด^๕ม^๕ญ^๕า
 พ^๕ราย^๕ช^๕ม^๕พ^๕ด^๕ไ^๕ด^๕พ^๕ง^๕ก^๕ย^๕ง^๕ห^๕ย^๕ด^๕
 ถ^๕น^๕ถ^๕าน^๕บ^๕าน^๕เม^๕อง^๕เร^๕า
 เบ^๕น^๕บ^๕ด^๕ร^๕ม^๕าร^๕ด^๕า^๕ของ^๕เร^๕า
 เร^๕อง^๕พระ^๕เว^๕ท^๕ไม^๕มี^๕ค^๕ร^๕ด^๕เ^๕า
 ค^๕ย^๕เบ^๕น^๕ด^๕ก^๕เ^๕า^๕เ^๕ด^๕า^๕ไ^๕ค^๕ร^๕
 ด^๕ง^๕ค^๕า^๕เ^๕น^๕ง^๕ย^๕ศ^๕ด^๕า^๕ไ^๕ห^๕เ^๕ย^๕ง^๕ไ^๕น^๕
 ท^๕าน^๕ผู้^๕ไ^๕ด^๕เบ^๕น^๕ค^๕ร^๕ุ^๕า^๕จ^๕าร^๕ย^๕

เพ^๕ด^๕ง^๕แ^๕ก^๕ม^๕อ^๕ญ^๕บ^๕าง^๕ข^๕ุน^๕พ^๕ร^๕หม^๕เถ^๕า ดាំ^๕ชัน^๕แ^๕ะ^๕ด^๕้อง^๕ชัน^๕ น^๕าง^๕เจ^๕ริ^๕ญ^๕ พ^๕า^๕ท^๕ย^๕โก^๕ศ^๕ด^๕
 เบ^๕น^๕ผู้^๕บ^๕ร^๕ค^๕เ^๕น^๕อ^๕ร^๕อง^๕ ด^๕ว^๕น^๕ช^๕น^๕เค^๕ย^๕ว^๕ด^๕ม^๕เ^๕ด^๕จ^๕พระ^๕เจ้า^๕บ^๕ร^๕ม^๕ว^๕ง^๕ค^๕เ^๕อ^๕เจ้า^๕พ^๕า^๕ก^๕ร^๕ม^๕พระ^๕น^๕ค^๕ร^๕ด^๕ว^๕ร^๕ค^๕
 ว^๕ร^๕พ^๕ิน^๕จ^๕ท^๕ร^๕ง^๕พระ^๕นิ^๕พ^๕น^๕ธิ^๕

แขกสายเถา

ดាំ^๕ชัน^๕ท่อน ๑ ด^๕าร^๕ิกา^๕แ^๕ก^๕เ^๕า^๕ค^๕ุ^๕เ^๕ว^๕า^๕แ^๕ว^๕ว^๕
 เบ^๕ญ^๕จ^๕ว^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ไ^๕น^๕ร^๕ี^๕ด^๕ม^๕ญ^๕
 ท่อน ๒ ฝ^๕ู^๕ก^๕ิน^๕น^๕ร^๕ว^๕น^๕พ^๕าก^๕ัน^๕มา^๕ด^๕ร^๕ง^๕
 ด^๕ก^๕ณ^๕แ^๕ก^๕ว^๕จ^๕ับ^๕เร^๕ียง^๕เค^๕ียง^๕ค^๕ุ^๕
 พระ^๕ช^๕ไ^๕ห^๕เ^๕น^๕ม^๕ด^๕ร^๕ท^๕ค^๕ัน^๕า
 ร^๕ู^๕ป^๕ร^๕าง^๕เ^๕ว^๕ด^๕อง^๕ค^๕ด^๕ง^๕เถ^๕า

	ชมพุด่างทางชวนวนิดา	ลงตรงคงคาชลาลัย
	ดวงเอยดวงโกมุท หอมไม้ต้นสด	เจียวหนาน้องเอย
ต้องชนท่อน ๑	แหวกว่ายในสายกระแสน้ำ	วารินบริสุทธิเย็นใจ
ท่อน ๒	ทรายทองกรวดแก้วแววไว	บุษบงบังใบแบ่งบาน
หนึ่งชนท่อน ๑	บ้างร้องเรณุนวลของไอสุ	พระพายพาผ้าโรยหอมหวาน
ท่อน ๒	บ้างผูกแยมแซมสร้อยผลกาพาน	คุมแนมแกมกันบังใบ

อาถรรพ์เถา

ตามชนท่อน ๑	ฝ่ายปาโมกข์โลกเชฐพระเจดุดัง	จึงให้ตั้งศาลสถิตย์แปดทิศ
	วิมรอบวังฝั่งอาถรรพ์กันพาด	เพลิงไหม้ลามได้ไหม้ถึงในวัง
ท่อน ๒	แถวธงยันตักบนขนแผง	ข้ามกำแพงมิได้พ้นด้วยมนต์ขลัง
ท่อน ๓	เศกเสดาะเคราะห์เมืองเครื่องดัง	ใบศรีดังดั่งเวณมณเฑียร
ต้องชนท่อน ๑	แถวปักธงข้างประตูศรัทธา	ให้มัวเมาติดคดุมกุ่มตระหลบ
ท่อน ๒	จุดธูปเทียนเวียนรอบแถวชนบ	กว่าจะครบเจ็ดวันป้องกันภัย
ท่อน ๓	ฝ่ายท่านครุอยู่กับองค์พระทรงยศ	เศกนารตกับผู้คนด้วยมนต์ได้
หนึ่งชนท่อน ๑	ทรงเสดาะเคราะห์หาเจ้ากรุงไกร	ตั้งอยู่ในศาลสถิตย์สวัสดิ์
ท่อน ๒	ส่วนเสนาข้าเฝ้าเหล่าทหาร	ต่างเตรียมการรบศึกไม่ชักหน้า
ท่อน ๓	กรมวังนงนุชตามออก	ทุกหน้าทตามตำแหน่งจัดแจงการ

เพลงแขกสายเถา และเพลงอาถรรพ์เถา ทำนองเพลงของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิจ รับสั่งให้นางเจริญ พาทย์โกศก เป็นผู้หาเนื้อร้องบรรจุถวาย เพื่อให้เหมาะสมกับทำนองเพลง

บทเพลงร้องต้อนรับลูกเสือมณฑลนครราชสีมา และลูกเสือญี่ปุ่น เมื่อคราว
ชุมนุมลูกเสือครั้งที่ ๒ วันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ณ บ้านหม้อ

บทประพันธ์ของพระยาพจนปรีชา นางเจริญ บรรจุเพลงร้อง

ถ้อยคม

พระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์
ต้อนรับลูกเสือด้วยปรีดา
การชุมนุมใหญ่ครั้งที่ ๒
ลูกเสือญี่ปุ่นมาร่วมเข้าร่วมพล

ร่วมมนต์ญาตีมิตรมากหน้า
คณะราชด้ามณฑล
เพื่อประดองวิทยาให้เห็นผล
ทั่วทุกคนควรคำนึงถึงก่อนการ

เทวาทะสิทธิ์

พระเป็นเจ้าเราทักท้วงเตือนว่า
ราโชวาทประสาธไว้ให้ใจบาน
พระเป็นเจ้าปัจจุบันรับฉันทข้อ
สั่งสอนก็ควรดัดตนอย่าวายวัน

ทรงอุทิศด้วยพระองค์ลงหลักฐาน
มากประมาณมิ่งคือนั้น
ให้เกิดก่อผลทอตัวคืบหน้า
ฉันขอคุณทรงธรรมท่านปกครอง

มหาไชย

ขอแสดงความดีด้วยน้อม
เทพช่วยอวยเดชดังเจดีย์ปอง
พระราชอาปรีดาตั้งดมบรรณ
พระดีเลิศล้ำมหุทัย

พระพทช่วยเป็นศรีทั้งผอง
เรื่องฤทธาทรงกองรักจักรไทย
เพิ่มพูนสันคึกคักเต็มให้
กตบ้านปลอตภัยดำรงาญ

เพลงที่นางเจริญร้องครั้งสุดท้ายที่งานหม้อเมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ คือ

ส่นวล

ครั้นถึงเช้าเย็นด้วยกัน
เรื่อยร้องโอดพันบรรเลงदान

กับหมู่นางสาวรักเกษมदान
นงคราญรำรำไปมา

บทเพลงขอพร นางเจริญ พาทย์โกสศ ประพันธ์และบรรจุเพลงเอง ในงาน
ทำบุญอายุพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์

เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

เทวาประสิทธิ์

ที่สมเฝ้าชันฉาศมอดมเดศ
แห่งท่านผู้ปกครองวงศ์บุญพร
น้อง ๆ ลูกหลานแสนดีใจ
ให้เจริญศรีสวัสดิ์วัฒนา
ขอพระรัตนไตรอันใหญ่ยิ่ง
ประสิทธิ์ทุกทิศทั่วราตรี

ครบถ้วนเกิดเจ็ดสิบทิศสโมสร
ให้ถาวรร่มเย็นตลอดมา
มากราบไหว้ด้วยชัยอยู่พร้อมหน้า
ชันษายั่งยืนถาวรยบ
ประสิทธิ์ตั้งสรรพมงคลเฉลิมศรี
ประสิทธิ์ไต่ส่งฤกษ์ทุกเมื่อเทอญ

นางเจริญพาทย์โกสศ ได้ประพันธ์และบรรจุเพลง * ให้นางไพฑูรย์ กิตติวรรณ
ร้องร่วมกับมีพาทย์คณะบางบัวทอง ณ หน้าพระโกษาธิบดี เจ้าฟ้ากรมพระนคร
สวรรค์วรพินิต ณ พระที่นั่งทรงธรรม วัดเบญจมบพิตร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

กบเต็น ๒ ชั้น

นิจจาเขยเคยรองฉดองบาท
พร้อมพรภักดีชู้ดัก
๕๕๕
ทนตงแต่จะแดดบ
ขอพระวิญญาณองค์พระทรงธรรม

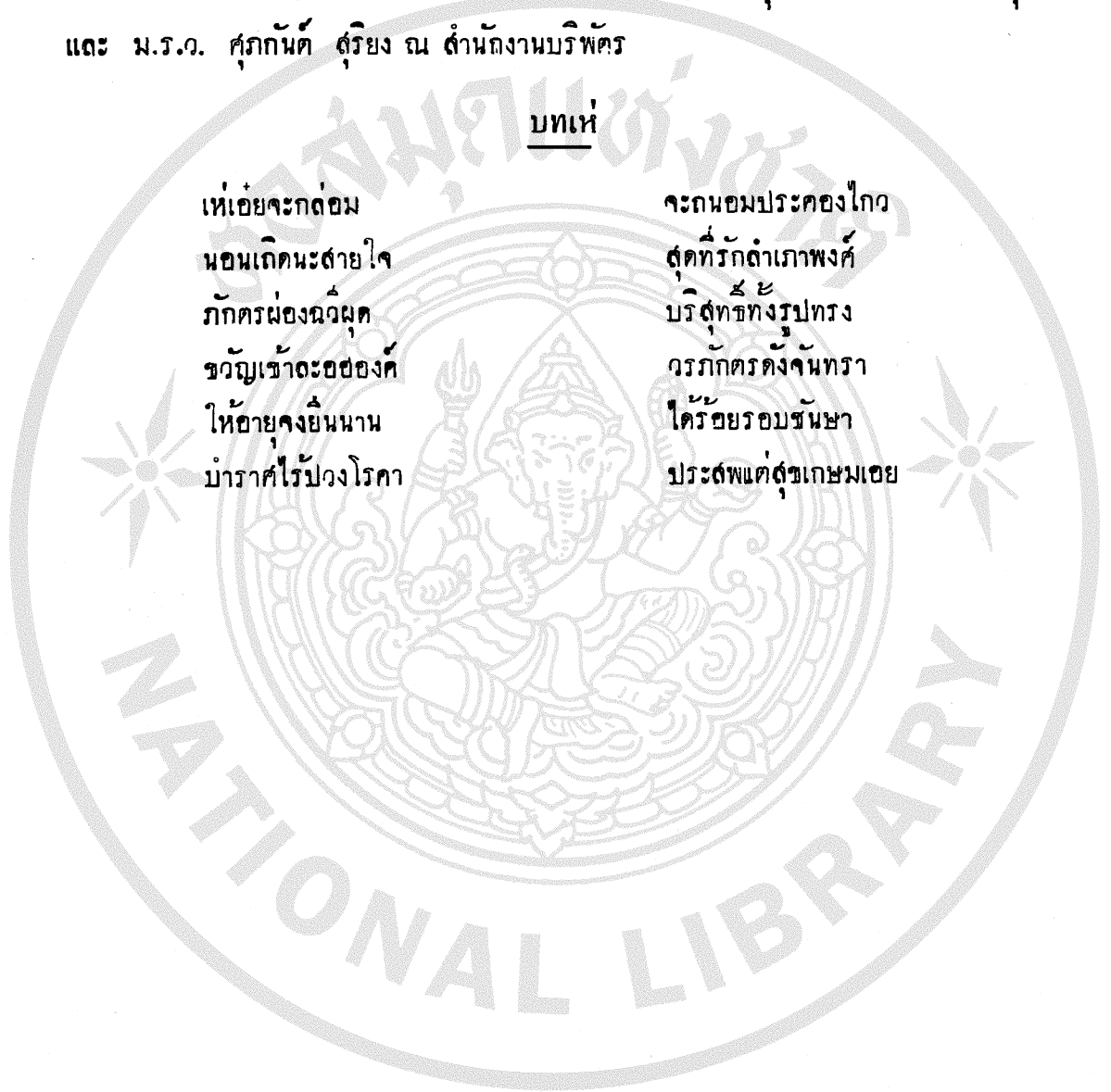
บำเรอนาคสุโขสโมสร
สถาวรเป็นสุขทุกคืนวัน
ตั้งเตือนดับสันแสงรังสรรค์
เสด็จสู่สวรรค์นิพพานเทอญ

นางเจริญพาทย์โกสธ ประพันธ์ในงานทำขวัญเดือนบុตรหม่อมเจ้าทินชาติ สุริยง
และ น.ร.ว. ศุภกัณฑ์ สุริยง ณ ตำแหน่งบริพัตร

บทเห่

เห่เอ๋ยจะก่อดม
นอนเกิดนะสายใจ
ภักตร์ของฉลุค
ขวัญเราดะของค
ให้ฮ้ายจูงย่นนาน
บาราศ์ไร่ปวงโรคา

จะถนอมประคองไกว
ตุ้ตที่รักถ้าเภาหงส์
บริสุทธทงรูปทรง
วรภักตร์ดงจันทรา
ไฉนยรรยบรักษา
ประสพแต่สุขเกษมเฮย

บทเรีงนารายณ์สิบปาง

ดบัสังขอสูร

วางโรง

ซ้ำ

มาจะถ้าวบไป
เห็นองค์พระพรหมชาติ

ถึงพรหมเก่าเฝ้าพเห็นขอเวหา
ขึ้นมาเป็นใหญ่ในโลศพ

๒ คำ

สารถ

ให้หนักน้อยใจหนักหนา
มัสักรเหมือนกันไซ้หัดนด
นึกไปยั้งคิดฤษยา
ก็จุติจากสวรรค์ครวโล

เราก็มัสักรหน้าเท่ากันหมด
มาด้วยศเหมือนกันด้วยอันใด
ที่พระพรหมชาติมาเป็นใหญ่
ลงไปสู่กัณณวง

๔ คำ-เชิด

สารถชนเดียว

ภพใหม่ในน้ำกำเหนิด
คอยแก้แค้นแทนทำตามกำดง

เกิดเป็นอรุหอยสังข์
อยุ่ยั้งเชิงดเมรุสมุหทัย

๒ คำ-รว

ยาน

เมื่อนน
สถิตยั้งโลศพสุธาตย์

พระพรหมชาติเป็นใหญ่
จะไปเฝ้าพระนิตกัณฐ

จึงหยิบคัมภีร์ไตรเพท
ออกจากที่อยู่ทรงธรรม

ด้วยคฤมณศรเวทอาถรรพ์
หมายมั่นโกธาศศร

๔ คำ-กอน

เหาะ

เหาะพลางร่อนร่ำพระกายา
เด็ดจตุรมังฆวางคัมภีร์

มองไปเห็นมหานทีศร
ดงดงวรดำราญ

๒ คำ-ดงดง

สุดใจ

๕ ๕
เมื่อนั้น

อยู่เชิงเขาสุเมรุไต่บันดาน
มองเห็นคัมภีร์ของพระพรหม
จะตกไปทั้งทำถาย
คิดพลางทางเรยกผัดเอนา
ให้ไปลักไตรเพทพระคัมภีร์

อสุรหอยดังใจหาญ
คอยพาดอาฆาฏมาทร้าย
ไต่ของชั้นชมดมหมาย
ให้ชวดศอนโลกทั้งหลายไม่ภักดี
มาบอกคำทงมอดถวนถ
ยังที่พระพรหมวางไว้

๖ คำ

หนเสื่อ

๕ ๕
บัดนั้น
เบกนางถึงฝั่งสมุทรไทย
กำบังตัวตบแต่งแฝงเข้าไป
มาให้งัดข้อสุรทนต์

๕ ๕ ๕ ๕
ผัดเอนารบสังหาฆ่าไม่
เห็นคัมภีร์วางไว้ก็ยินดี
ฉวยได้รีบออกจากที่
อสุรก็ถนเข้าไว้ในท้อง

๔ คำ-รว

กระบอกทอง

เมื่อนน
 ชนจากนาพตันทนมอง
 เวียนวนค้นหาหาดยาคตบ
 เถิดไม่รู้ยู่แห่งใด

พระพรหมเดรัจฉางของคณคณ
 ไม่เห็นถนทงที่วางไว้
 จะพบพานคณภักหาไม่
 กริบไปเฝ้าองค์พระศุติ

๔ คำ-เชิด

ขวัญอ่อน

ครนถงจตมตเหตุ
 นำมาจะถวายพระภุม

พระคณภักไตรเพทเฉลิมศรั
 วางไว้ฝั่งนทมาหายไ

๒ คำ

แขกมอญ

เมื่อนน
 เถิดญาณต้องตรึงใจ
 เขาไปกตณไว้ในท้อง
 ต้องใช้องค์พระหริรักษ
 คิถแล้วองค์พระมหากาด
 ให้ไปเชิญพระนารายณ์ฤทธา

องค์พระมหาเทพเป็นใหญ่
 ดังข้อศูรใช้ให้เสียดัก
 เพราะปองฤทธาพระพรหมหนัก
 ตามไปปราบยักษเฝ้าคณมา
 ดังเทพบริวารข้างหน้า
 จากมหาเกษียรสมุทรทันใด

๖ คำ

ร้าย

บคณน
 ออกจากโกตาศรับไป

เหล่าเทพบริวารบังคมไหว
 ยังเกษียรสมุทรไทยทันใด

๒ คำ-เชิด

๒๓

นกขมณ

เห็นองค์พระนารายณ์เลิศฤทธิ์
เข้าเฝ้ากราบทูลมุลกด

สถิตยเห็นอเทวนาคเรืองศรี
พระศุภะเชิญเสด็จจบทว

๒ คำ

รอราย

เมื่อนน
ทราบซึ่งโองการพระดังกร

พระนารายณ์เรืองฤทธิ์ขอศรั
จากเกษียรดำครุเสด็จมา

๒ คำ-เชิด

พระจันทร์ทรงชก

ถึงไถลาคัจจรถชนทเฝ้า
อสุรหอยดังขี้ใจพาด
ใครเพทพระพรหมสำหรับสอน
ขอเชิญอวดการผดามชว

พระอิศวรเป็นเจ้าตรัสว่า
ใช้ผดื่อนามาถกคมภ
กถนไว้ในอทรของยักษ
เอาคมภรศกถดถชนมา

๔ คำ

เชิดนึ่ง

เมื่อนน
รับโองการพระศุภะถา

พระนารายณ์ดบโดกนาถา
เหาะทยานผ่านฟ้ามาเร็วไว

๒ คำ-เชิด

ตระนิมิตร

ครนถึงฟากฝั่งมหาสมุทร
จะปรามผดื่อนาจัญไร

กยงหยุดขยงผิงใหญ่
ทันใดจำแดงแดงอินทรี

๒ คำ-รว

นาคราช

เป็นปลาดกรายของมหา
พบบลื่อนนอสูร

ว้ายแหวกคงคาเร็ว
เขาได้รวาโรมัน

๒ คำ-เชิด-โศก

สุโขทัย

เสร็จดังหารอสูรเมื่อนา
บอกทางวางว้ายหมายประจัญ

ตั้งตำตงบาดาตผายมัน
เลี้ยงสนั่นในห้วงคงคา

๒ คำ-คุกพาทย์

สิงโต

เมื่อนน
มองเห็นปลาดกรายมหา
ให้พิโรธโกรธกรวณหน้า
ถ่วงเตนเข้ามาไม่ถ่วงเกรง

ตั้งข้อสูรฤทธิ์เกรใจถ้ำ
ทำศึกดาตคณครนเกรง
น้อยหรือมีจนาทำอวดเก่ง
ว่าแล้วเร่งโดดได้พลัดวัน

๔ คำ-เชิด

สาริกาแก้ว

เมื่อนน
เห็นอสูรรุกได้โรมัน
ถ้อยที่เก่งกล้าสามารถ
ยกษรายต้นแรงชวนชุด

ปลาดกรายขอตารวังสัตว์
ผกผันรบรบตีปัญท
พันฟาดวัดแว้งอวดดุด
ปลาดมุดกถายเพศฉับพลัน

๔ คำ-รั้ว

ชาตรี

เป็นนารายณ์สักรของอา
มั่งนฤชาชาธรรม
ลักพระเวทกลั่นไว้ในทอง
ว่าพลางควานทองเขาคัมภีร์

พลางเป่าดังถึงหนาทควาถน
ในพระครรรถยหังด้องคัก
ก็จะดั่งฮารยักษ
อสูรต้นขพบดลย

๔ คำ-วิธ-โศด

เทวประสิทธิ์

จึงมีโองการตรัสสั่ง
ของเราปรากฏติดอยู่ไซ้
อังกษคอกพรหมมาเกิด
ภายหน้าบุคคลเป่าดังชน

ปากหอยดังขเป็นรอยน้วนน้อยใหญ่
ดังขเคยกถนไวซังคมภีร์
เป็นมงคลตามเดิประเสริฐศรี
มงคลมีดังดั่งดังขดังกัวาพ

๔ คำ-เป่าดังข- ตำการ

กราวรา

เดรั้งถึงหารผลบุญซัพดังซอสูร
นำคัมภีร์ถวายพระจอมปราณ

องค์พระไวยคุณรู้คั่นสถาน
ทรงประทานสอนโลกดลดี

๒ คำ-กราวรา

ตักกวานอมฤต
วางลงโรง

เอกบท

เมื่อนน
แต่ถูกสาปเด็อมดินเคธา

องค์ท้าวสหัสสนัยใครตรึงษา
อสูรพาถกำเรียมเคิบทง

๒ คำ

กระบิลตา

ครันได้คิดจึงพาเทพไปเฝ้า
กราบทูลขอความตามตรง

องค์พระเป็นเจ้าคฤไฉนหงษ์
ขอให้ทรงแก้ไขร้ายเป็นดี

๒ คำ

กาเรียนทอง

เมื่อนั้น
ตรัสตอบมโหฬารทันท
ถอนคำสาปฤษไม่ได้
กราบทูลตามเรื่องที่เป็นมา

พระพรหมราชาเรื่องศรี
เรานชัดต้นจนปัญญา
จงไปเฝ้านารายณ์นาคา
ขอให้ช่วยเทวาชนะมาร

๔ คำ

เมื่อนั้น
ทูลลาพระพรหมมโหฬาร

อมรินทร์บนพามหาดาน
เหาะทยานไปเกษียรมุทกัย

๒ คำ-เชิด

จนเข้าห้อง

เข้าเฝ้าองค์พระไวยุณฐ์
ขอเชิญพระองค์ทรงชัย

กราบทูลมดคืบน้อยใหญ่
แก้ไขให้ชนะอสุรา

๒ คำ

แขกมอญ

เมื่อนั้น
บอกอบายอมรินทร์บนเทว
แล้วไปเก็บโอสถมาทงดง

พระนารายณ์ตรึงพนาถา
ให้คืบหาเป็นมิตรกับหมู่มาร
ในวงเกษียรมุทไฟศาล

เขาเขามันทรวางในธาร
กวนเกษียรสมุทรศักดิ์สิทธิ์
ให้เทวดาตมกนิเกิดก่าตั้ง

เขานาคพานจับปลายหัวท้ายวัง
ให้เกิดน้ำอมฤตประสิทธิ์ขลัง
รบอสูรชนะตั้งแต่ก่อนมา

๖ คำ

โยนดาบ

เมื่อนั้น
ทอดตามาดั่งเหต่าเทวา
เที่ยวเก็บสรรพยาธำรพัต
หอบมายังเกษียรสาคร

มัสวานแดนโสมนัสดา
จิตตามบัญชาพระดีกร
โอสถเภสัชทรงถอน
เหาะร่อนไปรยทงตงทันใด

๔ คำ เพดงฉิ่ง

พม่า

ครั้นแล้วไปยังหิมวัน
ก็ช่วยกันชดอชนับไว

เห็นเขามันทรตึงถางป่าใหญ่
มาวางในกลางมหาสาคร

๒ คำ

นาคราช

แล้วไปผูกเขานาคมาพถัน
ไว้หัวหางเป็นสายขักมันทร
เทวาเข้าจับตรงท่อนหาง
ด้าเนียงเลี้ยงให้เป็นโกตา

เขากวางตัวโอบพันรอบสังขร
อสูรจับตอนหัวนาคา
สองข้างคุดนาคขักคว่า
ภูมามุนคว้างกลางจวรี

๔ คำ

ทะเลาะ

ทะเลาะจนเป็นคดีจนกระบวนไต่
พระนารายณ์เกรงจะเสียพิชิต

มันทรเอียงไปมาไม่อยู่
นฤมิตอินทรียันโต

๒ คำ-รว

ร้าย

กลายเป็นเตาใหญ่หมิ่น
มองเห็นฝูงปลาแต่ ไกล
ภูเขาดูเหมือนเพียงจะคว่ำ
เข้าประจันหน้าในทันที

คำคงคาตงตั้งเชิงไต่
ถ้วนโตใหญ่ว่ายเบียดเสียดคร
เตาใหญ่แหวกหน้าเร็ว
ได้รู้กตฤกษ์คด้องใจ

๔ คำ-เซ็ด

ตลึง

ฝูงปลาแตกถนัดกระจ่าย
เอาหลังรองภูเขาดูเข้าไ้

เตานารายณ์คำเข้าไ้เข้าใหญ่
ให้ตั้งมั่นหมุนไปในวารี

๒ คำ

กระบอก

เขาหม่นทวนชดวนคงคว้าง
แล้วผุดสำราญ
ถัดไปนางอัปสรผุดขึ้นพลัน
ถัดนั้นพิษผุดขึ้นกลางคงคา
ที่ตลึงแพทยเทวปรากฏ
ได้นามมฤตวารี

บังเกิดโคผุดขึ้นกลางนทศวี
แล้วไม่ปราศผุดขึ้นมา
แล้วดวงจันทร์ผุดขึ้นแจ่มเวหา
แล้วผุดนางช่อวาทกษม
ทวนผอบไธสถเห็นอณู
ผุดพันชดวนมา

๖ คำ-รว

ร่าย

เมื่อนน
เห็นผอบอมฤตชารา

เหล่าอสูรรักษาอยู่ข้างหน้า
ก็พากันวงกรจะเข้าไป

๒ คำ

ตระสันนิบาต

เมื่อนน
เห็นท่าอสูรจะมีชัย

องค์พระนารายณ์เป็นใหญ่
ทันใดแปลงร่างเป็นนางงาม

๒ คำ

อุบาย

อุบายเขย
ใครเห็นก็มัวว
ยักษมารจะนามาก
เจ้าอวตารปงาม

ทวงท่นาพิศ
เหตชอบแด

จิตนาตกราย
ชะเง้อตาม

ไม่กระตาคเกรงขาม
ยามเดินก็ด้วยเขย

แม่ศรี

แม่ศรีเขย
ทำตะเท็นเมืนมอง

แม่ศรีนารายณ์
ใครจ้องทำม้วนมิด

ยระยาตวันาดกราย
งามรูปงามจิต

ดูทวนน้ำอมฤต
ติดใจแม่ศรีเขย

เพลงเร็ว-ดา

มั่ง

พิศโฉมโฉมพรณงามวิไล
เพ็ดนิตามนางไปไม่รอช้า

เหล่าอสูรหลงไหลไปทั่วหน้า
จนห่างฝั่งมหาสมุทรภัย

๒ คำ-เพลงฉิ่ง

ดวงพระธาตุ

เมื่อนั้น
เห็นอสูรตามนางไปทางไกล
คมนาอมฤตสดชื่น
เปล่งเสียงปราโมทย์พร้อมกัน

ทวยเทพเทวาน้อยใหญ่
ก็เข้าไปยังที่ผอบพัตน์
ฤทธิเดชกตมคนแข่งขัน
แซ่สนั่นสรรเสริญพระอวตาร

๔ คำ

ร่าย

เสียงให้ถ่มน่องคนึง
เหี้ยมวดเทวาทเห็นเบิกบาน
ฉิ่งฉวงจะไปทผอบ
เฉียวฉุนหมุนโกรธาโคตประจัน

ได้ยินถึงอสูรใจหาญ
ดัดดานหวนกลับมานับพัตน์
ก็พบฝูงเทวาสกคึกกัน
รุกรบเทวัญทันที่

๕ คำ-เชิด

กรวราพม่า

ถันกำถ้องอ่อนแอแดแพ่เทวา
เทวาได้รูกคฤกคฤ

อสูรแตกพ่ายกระจายหนี
ชิงมิให้เราเอาชนะ

๒ คำ-กรวราพม่า

ดับเหว่นตม่วนแผ่นดิน

วาทงโรง

ยานี้

มาจะกล่าวบทไป
มีนามชื่อว่าเหว่นค

ถึงอสูรฤทธิแรงแข่งขัน
หมายมั่นเป็นใหญ่ในโลกา

จังก่อของกณทัฬหี
โหมเพลิงท่องมนมตรา

แทบเชิงครีโนราวบำ
ภาวนาเน้งไม่คิงกาย
๔ คำ-ธำการ

รอร่าย

เดชะพระเวทเชยวชาญ
บันดาลร่อนร่นกระวนกระวาย

บำเพ็ญทรมานมานานหลาย
เคื่องระคายโกธาศาสน์เทวา
๒ คำ-วิธ

ถ่องเรือ

เด็งญาณดั่งดริเหตุพณ
องคิศจวรกเสด็จลงมา

ว่าเหินศทาพิชตะบะกล่า
ประทานพรอสูรธาด้วยนิต
๒ คำ-เชิด

ถึงลาน

เมื่อนั้น
ได้พร้อมเดจพระศัล
ถ่วงกำเรบในจิตตคคิครหาย
มนุษย์สัตว์ทวเหล่าเอามากิน

เหินตะยักษเวธงศร์
อสูรหยาบช้าเป็นอาจิน
หมายจับสัตว์โลกให้หมดสิ้น
ก็แสดงฤทธม้วนแผ่นดินท้นโต
๔ คำ-ศุภพาทย์

ร่าย

หมดสิ้นดินแดนสี่ทวป
เสด็จพณอสูรจิตใจ

เอาหนับรึกแร่เป็นม้วนใหญ่
กรับรุดเหาะไปยังบาดาด
๒ คำ-เชิด

บทสันชนเดียว

เมื่อนั้น
ตกใจถวญถนถน
ทุดเรองยักขไดพรชัย
บคนมนมวณปถพ

ฤษเทวดาทกถถถถ
รบทยานไปเฝ้าพระศัต
กำเรบเดบใหญ่ไช้
ถทวปเดอครอนเบนโกถา

๔ คำ

สร้อยสันตติ

เมื่อนั้น
จิงดำรัสให้เชญพระจักรา
เหรนตมนมวณแผ่นดิน
เชญพระนารายณ์ขอถาร

พระอศักรตรภพนาถา
ชนมาถาถถถถถถถถ
ถนถวไปถนถถถถถ
ถถถถถถถถถถถถถ

๔ คำ

ดับเพลงฉิ่ง

เมื่อนั้น
รับบัญชาถาของศพระศัต

พระจอมเกษยรवारศรี
มาแปลงอินทรีในท้นไค

๒ คำ-รัว

ร่าย

ถถถเป็นศักรเผือกถถ
เห็นยักขหนีบแผ่นดินพาไป

เชยวถถถถถเป็นเพ็ชรถถ
ศักรใหญ่ตรงเข้าประจันบาน

สุดใจ๕ ๒
เมื่อนนเห็นสงครามได้รั้งความ
ยักยัดหมองมืดคดพัน
เหวนตอชนเปลยเดี่ยว

เหวนต์ฤทธิกรใจหาญ

ชนมารรบรอตคู้
เหวนหันตามคดไม่คดหัน
ถูกเขยวถันชวบถถย

๔ คำ-เชิด-โศก

แขกไพรชนเดี่ยวเสร็จดังหารมณญ์พจนมาร
เอาเขยวเพียรชอนแผ่นดินชนทนต์พระวราหะวตารเป็นใหญ่
วางใจเหิมชนตั้งแต่ก่อนกาด

๒ คำ-รัว

พม่าเห่ปลงพลทอปลงคุดมณ
บรรทมเหนือมถถึงชันนาคโศพารกผายผนคั่นไวกณฐ์สถาน
ล้ำราญกลางเกษียรสำคร

๒ คำ-กล่อม

ชมตลาดบังเกิดมีดอกปทุมชาติ
ผุดชนมาจากพระอุทร
ท่ามกลางหว่างกตบงกชามตรการ
ทรงโฉมงามเด่ให้เฝ้าโอภาสแจ่มจรัสปักษี
หอมจรเบิกบานตระการตา
มีองค์พระกมมารเลิศล้ำ
พระจักราชนชมยินดี

๔ คำ

เชตนิง

เข้ามของคักมาร โฉมตร
นำเขากววยพระศัต

ไปดโกธาคคีร์
ทูลเรองตามทีไ่เป็นมา

๒ คำ

อาถรรพ์

เมื่อนน
ตั้งญาณตรวากุมาร
จึงตั้งให้สร้างพระบุรี
นามกุมารว่าอโนมาตน์
แถวคารตครตั้งตั้งหัตถ์
ครอบครองอยู่ชยามโหฬาร

พระปิ่นโกธาศกฺษา
จะตั้งวงษ์เทวาปราบอาธรรม
ให้นามศรีอยุธยาเจ็ดฉัน
ประธาตถวรพพรชัยให้กุมาร
นำกุมารลงไปประดิษฐาน
เป็นประธานในแห่งโลกทั้งมวต

๖ คำ

ร่าย

เมื่อนน
จัดเทวาทกเหล่าเข้ากระบวณ

โกษรับตั้งพระอิศวร
ครบถ้วนเหาะตรงตงมา

๒ คำ

กลองโยน

งามเขยงามวิเคษ
เดือนดองห้องเวหา
ภูษานาคณกัศิ
แวดด้อมเวษยันต์

งามเทเวศโนนภา
เป็นกระบวณด้นหลากกัน
อิทธิฤทธิ์แรงแม้หันต์
ทุกองแก้วแพรวพรณราย

เทียมเทพธิดาหก

งอนงามด้วยขงชาย

กลองชนะเรี่ยประโคน

มิโหรรักแช่ด้าเนียง

อัปสรพ่อนราราย

ถอยด้องพโยมมาดัย

แผ่นโผนผกผงะหงาย

เครื่องสูงรายเป็นด้ายเรียง

ก้องพโยมต้นนึ่งเลี้ยง

แตรดังซู่ของก้องกังวาล

ทอดกรกรายเกยวประดาน

เหาะคล้อยเคลอนเดอนดวมา

๓๐ คำ-เชิด

คัณนรสิงห์

วาลงโรง

มอญรำดาบ

มาจะกล้าดวทไป

ใครเป็นใหญ่ไทรภพเพียบพูน

ให้ตั้งขางยังสูงใหญ่

โหมไฟเปลวปลาดวาค

ถึงขนกษัตริย์นครอุดร

แจ้งก้องกนกทกอบกษัตริย์

ชนไปนงนงประจำที่

ทำพิธีขางกายอุดร

๔ คำ

สระบะหร่ง

พนมมือหัดบาศาธยาย

มันเหลดไหลด้อยลงมา

ไฟโพล่งเผากายร้อนฉา

ทำน้ามันคุบชาพระด้ามองค์

๒ คำ-ธำชการ

เสมอถาลอง

เมื่อนน

เห็นหรินททาตะบะยังยง

พระเป็นเจ้าทงด้ามสูงตั้ง

เสด็จลงมายังอุดร

๒ คำ-รำ

แขกมอญบางช้าง

มองเห็นองค์พระเป็นเจ้า
 ทูลขอพรประสิทธิ์วิทยา
 อย่าให้ตายด้วยอาวุธทุกอย่าง
 นอกเมืองในเมืองแห่งใด
 อินทรพรหมยมกษัตริศา
 ภูผาเจ้านางพราย

หิรัญคัมภีร์เกด้าเกศา
 ให้มีอานุภาพในแดนไตร
 กลางคืนกลางวันไม่ตายได้
 ในน้ำบนบกฆ่าไม่ตาย
 เทวามนุษย์สัตว์ทงหลาย
 จะฆ่าไม่วายชีวา

๖ คำ

มหาชัย

เมื่อนั้น
 ประดิษฐานพระพรอสุรา
 ให้ชนะสาตราทุกอย่างไป
 ให้อยู่ในลัทธิธรรมประจำมาน

พระเป็นเจ้าศรีภพนาถา
 แด้วประทานคชาขุนमार
 ไม่มีใครจะรื้อต่อค้ำ
 เสรีจประทานเหาะกตบับไฉ

๔ คำ-เชิด

สมิงทองมอญ

เมื่อนั้น
 ยินดีปรีเปรมเฮมใจ
 เขยิบกกลางส่มทหน้าแค่เข้า
 ดำแดงอานุภาพนา

หิรัญตะอสุราได้เป็นใหญ่
 ทนโตของแสงฤทธา
 บังอาทิตยมีตเงาเงอมเวหา
 พลุชาเพียงคว่ำท่าตาย

๒ คำ-คุกพาทย์

แขกไหว้พระ๕ ๕
เมื่อนั้น

เห็นโลกก็มีปนาทวุ่นวาย
ต่างพากันมาฝากตัว
เข้าเฝ้าเข้าเฝ้าเป็นนอตรา
ยามเสด็จออกพระโรงรั้ว
สดवेทถวายพระพรชัย

๕ ๕
ฤๅษเฑธดาทงหลาย

ขวัญหายเกรงฤทธช่อสุรา
ด้วยกตวณภาพยักษ
เป็นมหาอำนาจบาตทงแดนไตร
คาบถฤๅษณ์น้อยใหญ่
สถันในพระโรงรจนา

๖ คำ

สระภัญญะเข้าพาทย์

นะโมนารายณะมะ

ดีกรทรงครา
นาคเป็นแท่นวิเชียร
ทรงครุอันชาญชัย
เดชพระคุ้มครอง
ดมบรรณทวดี่มา

ขอน้อมพระจอมทวาท

ตรัจักรตั้งขฤทธิไกร
ในเกษียรสมุทร
พระเศรแผ่ไทรโลกา
ปราศพันผองภัยนานา
ดำรงอณงค์ทำรฤมภันท์

๖ คำ

แขกอาหวัง๕ ๕
เมื่อนั้น

แต่ฤๅษเฑธมาเคี่ยมคัต
จึงบังคับฤๅษทงหลาย
ชนนโมหิรันด์ทุกครา

หิรันดะอสรเกษมสันติ

ยังเมามันท่าเรือขังกา
ให้เป็ดียนดำรยายคาถา
แทนออกนามาพระนารายณ์

๔ คำ

นกกจาก

เมื่อนน
เห็นหรรณทกาเวบเหมาย
จึงพร้อมใจพากันไปเฝ้า
ทูลเรื่องหรรณททาเดอตรอน

ฤาษเฑดาทงหตาย
ไม่เจียมกายทำเทียมพระดีกร
พระเป็นเจ้าไถดาศ์ดังขร
ตั้งด่อนยกคอกเณนารายน

๔ คำ

สามเส้า

เมื่อนน
รว่าหรรณททาณวาย
จึงเชิญพระนารายณมาเฝ้า
ขอเชิญองค์นารายนไถกณฐ

พระป็นไถดาศ์เจ็ดนวย
ม่นหมายดบหุดบวมด
ตรัสเฝ้าเรอของหรรณทะอด้ร
เปิดองอาตรเดอตรอนให้เอนคตาย

๕ คำ

ร้าย

เมื่อนน
ออกจากไถดาศ์พวรรณาย

พระดีกรรับโองการณณาย
ค่นด้อยเกษัยรวาร

๒ คำ-ชายเรือ

เทพัญจวน

คิดครองปราชัยกษัตติตถิ
จึงบันดานตั้งขทรวงเรอณท

ไม่ให้ผิดพระประสาทยกษ
จากสมทเกษัยรศรีตงมา

๒ คำ-รว

เทพนิมิตร์

เกิดเป็นโอรสกุมภภัณฑ์
 ชุนมารยินต์ปรดา
 ครนเคิบโตแก่กล้าสามารถ
 จักฤษีแสนโกฏเป็นอาจารย์

เจริญด้วยดวงวันชนษา
 ให้ชื่อว่ากระตารวมกุมาร
 ให้เรียนศิลปศาสตร์ไพศาล
 ท่องอ่านสารยาร่ายมนตร์

๔ คำ

ร่ายคน

ฤษีสอนให้ว่านโมหิรันด
 เพียรห้ามไม่ฟังสุดผ่นปรน

กุมารฝันเป็นนารายณ์ทุกหน
 กุฬาศิษย์จรดตทุกชุนมาร

๒ คำ-เชิด

กาเรียนทอง

๕ ๒
 เมื่อนน
 ตรัสถามกุมารมีทันน

หิรันดระอรุโองาญ
 นมัสการพระเวทว่าอย่างไร

๒ คำ

เขมรเหลืออง

ได้เขยได้พึ่งคำ
 นมัสการพระเวทท่านว่าไฉ

กระตารวมตอบทูตสนองไข
 จำได้ว่านโมนารายณ์

๒ คำ

จินเส

๕ ๒
 เมื่อนน
 พังกุมารว่าสารยาร
 จังกราบทูตองค์ท้าวกุมภภัณฑ์

ฤษีอาจารย์ทงหลาย
 ขวัญหายด้วยกถาพระอาญา
 พระกุมารบิณฑน์ไม่ฟังข้า

ที่จะสอนต่อไปดังบัญชา

เห็นว่ายากเกินพินประมาณ

๔ คำ

ถึงหลาน

เมื่อนั้น
ได้ฟังสัทธาอาจารย์
ก็เป็นบิดาไม่เคียดพ
เหวอأيเพชฌาญอย่าซ้ำไย

หิรัญตะระสุริยไฉหาญ
เด็ดขาดโกรธกรวดวาดไป
ไปนอบนบนารายณ์เป็นไฉน
เอามันทั้งในไฟให้มรณา

๔ คำ

ร่าย

บัดนั้น
เข้ากุมเอางคกุมาร

เพชฌาญรับตั้งได้เกษา
ออกมายังหน้าพระถาน

๒ คำ-เชิด

อาเฮีย

จุดไฟแล้วทงกุมารลง
เอาช้างแทงช้างมีอาจแทงกุมาร
ทั้งลงในสมุทรไม่บัดดัย
จึงให้เอาตัวเข้ามา

ไม่ปลดปล่อยซึ่งตั้งฮาร
เอาอาวุธสังหารไม่มรณา
ขุนยักษแปลงใจเป็นนักหนา
จะฆ่าด้วยมือเองให้บัดดัย

๔ คำ

เยย

เมื่อนั้น
ร้องว่าบิดาจะฆ่าใช่

พระกุมารไม่พรันหวนไหว
เห็นไม่ถูกต้องลงคิด

ชีวิตขานารายณ์เป็นผู้ให้
ชนฆ่าเจ้าเอาชีวิต

ไม่ใช่พระองค์อย่าหลงผิด
จะขับกาฬิตนารายณ์นั้น

๔ คำ

รายุด

เมื่อนั้น
นารายณ์อยู่ในให้ชวน

หิวนตเคืองชนหันหัน
จงเรียกมันมาช่วยเร็วไว

๒ คำ

บันตลงนอก

ฟังคำ
อันนารายณ์ผู้เรืองฤทธิ์ไกร

กระดาธรรมตอบถ้อยสนองไซ
สถิตยอยู่ทวไปทงชาติวี

๒ คำ

พ่อ

ฟังว่า
ในเฝ้าปราสาทแก้วของกุน
กุมารบอกวามิตในเฝ้า
ยกเท้าเตะเจ้าเขามา

ชนยक्षाเห็นใจดังไฟ
นารายณ์มหรือไม่จงบอกมา
ยक्षाโกรธเร้าเหมือนไฟไหม้เฝ้าหา
เหวชนารายณ์ชอกมาต่อสู้กัน

๔ คำ

ร้าย

ตั้งคำชนมารทันใด
ก็กก้องไปทงปรางสุวรรณ

หวนไหวเสียงสุวรรณแด่นั้น
ฉับพลันปรากฏพระกายา

๒ คำ-รว

สิงห์โต

ดวงพักตร์เป็นอย่างราชสีห์	อินทรีเป็นมณีนัยามสง่า
มัสตองพระบาทประจักษ์ตา	ชายขวาพนหัตถ์เรียงราย
มังกรงเดบทยาบทศก	คมเป็นกุดดกตาฝังผาย
ออกจากเกล้าแกวดยะรพราย	ดำแดงกายถอยคว้างถางโพยม

๔ คำ

เช็ดนิง

มองเห็นนารายณ์น้อย เบื้องบน	หิรันตคณพดเจ้าหักโหม
พดมารเกรี้ยวกรำจุใจ	ถาโถมรุกรบพระนารายณ์
พระเป็นเจ้าต่อสู้อยู่หม่ม	ตั้งหารอสูรทั้งหลาย
ถมกตงคารดาษกตาดตาย	กระจายแตกหน่อถด

๔ คำ-เช็ด-โอด

แปดบทชั้นเดียว

เมื่อนั้น	หิรันตอสูรเห็นพด
แตกหน่อกระจายวายนม	ก็โจนเข้าประจัญพระอวดตาร
ตัดด้วยศาสต์กตัต	พระทรงฤทธรรบรอตอตัน
กางเดบรวบได้ตัวขุนมาร	เหาะทยานผ่านฟ้าพาด

๔ คำ-เช็ด

ร้าย

ถึงประตุมกรรอนลง	ทศตรงรณขวางซอน
ได้เวลาดำยัณห์ถวนรอน	มีดาร์ตครัดค้อนถามไป

สุโขทัย

ก็^๕เป็น^๕เทวดา^๕หรือมนุษย์^๕
 เป็น^๕นักษ^๕อสร^๕ป^๕ศาจ^๕ใด^๕
 น^๕ใน^๕เม^๕อง^๕ห^๕ร^๕อ^๕ว^๕น^๕อ^๕ก^๕บ^๕อ^๕ก^๕ไ^๕ห^๕ม^๕น^๕
 มี^๕อ^๕ว^๕ร^๕ห^๕อ^๕ก^๕ต^๕า^๕บ^๕ค^๕ร^๕ค^๕ร^๕า^๕

นาค^๕ครุ^๕ร^๕า^๕ษ^๕หรือ^๕ม^๕ิ^๕ไ^๕
 โข^๕ม^๕ด^๕ไ^๕ห^๕ร^๕อ^๕ด^๕ค^๕ว^๕จ^๕ง^๕บ^๕อ^๕ก^๕มา^๕
 เป็น^๕ก^๕ต^๕าง^๕ว^๕น^๕หรือ^๕ก^๕ต^๕าง^๕ค^๕น^๕ให้^๕ร^๕เ^๕ง^๕ว^๕า^๕
 เป็น^๕ล^๕า^๕ค^๕ร^๕า^๕ถ^๕อ^๕หรือ^๕ม^๕ิ^๕ห^๕ม^๕อ^๕ง^๕ค^๕

๔ คำ

แขกไทรชนเดียว

ม^๕ิ^๕ง^๕อ^๕ย^๕ค^๕ง^๕ล^๕า^๕ค^๕ร^๕า^๕ม^๕ิ^๕ห^๕า^๕ได้^๕
 เ^๕า^๕เ^๕บ^๕ด^๕ัง^๕ห^๕าร^๕ม^๕ง^๕ให้^๕พ^๕ง^๕ร^๕
 ว^๕า^๕เ^๕ว^๕อ^๕ง^๕ค^๕พ^๕ร^๕ะ^๕น^๕ร^๕ด^๕ี^๕ห^๕
 ห^๕ร^๕น^๕ค^๕ะ^๕เ^๕ย^๕ด^๕เ^๕ล^๕ก^๕ต^๕า^๕น^๕

ก^๕จะ^๕ไ^๕ห^๕ก^๕ร^๕ง^๕เ^๕บ^๕เ^๕้า^๕ค^๕อ^๕ล^๕
 ให้^๕พ^๕น^๕พ^๕ร^๕ด^๕ย^๕ม^๕ภ^๕ก^๕ป^๕ระ^๕ท^๕า^๕น^๕
 ง^๕ม^๕เ^๕บ^๕ข^๕ย^๕ด^๕ัง^๕ห^๕าร^๕
 ด^๕น^๕ข^๕พ^๕ร^๕าย^๕ป^๕ร^๕า^๕ณ^๕ท^๕น^๕ไ^๕ด^๕

๔ คำ-รว-โอด

วรเชฐ

เ^๕ว^๕ร^๕ง^๕ด^๕ัง^๕ห^๕าร^๕ห^๕ร^๕น^๕ค^๕ะ^๕อ^๕ล^๕
 ต^๕ง^๕ก^๕ม^๕าร^๕ข^๕น^๕ค^๕ร^๕อ^๕ง^๕ร^๕า^๕ษ^๕ย^๕

อ^๕ง^๕ค^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ว^๕า^๕ก^๕ณ^๕ร^๕ู^๕เป็น^๕ไ^๕ห^๕ย^๕
 เ^๕ว^๕ค^๕น^๕ไป^๕ย^๕ง^๕เ^๕ก^๕ษ^๕ย^๕ร^๕ว^๕า^๕ร^๕

๒ คำ-เพลง

ตบตีรับรำ

เสมอตงโรง

วา

มา^๕จะ^๕ก^๕ถ^๕า^๕ว^๕บ^๕ท^๕ไป^๕
 ค^๕ร^๕อ^๕บ^๕ค^๕ร^๕อ^๕ง^๕ไ^๕ด^๕ร^๕ะ^๕น^๕ค^๕ร^๕

ก^๕ิ^๕ง^๕ค^๕ร^๕บ^๕ร^๕ำ^๕ร^๕า^๕ณ^๕อ^๕ม^๕ร^๕
 ไ^๕ด^๕ั^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ศ^๕ุ^๕ด^๕ี^๕ม^๕ิ^๕ถ^๕ษ^๕

พระนารายณ์ตั้งหารไม่ตาย
เที่ยวเบียดเบียนพวเขาไปทุกทิศ

ใครสู้แพ้ยายไม่ค่อยคิด
กำเรบจิตต์เมามันไม่กลัวใคร

๔ คำ

ค้อยหม้อ

เทวดาต่างพากันเดือดร้อน
กราบทูตดาเหตุเพทไทย

บทจรไปเฝ้าเจ้าโสด
ขอให้ปราบยักษ์พาด

๒ คำ

สารกาเขมร

เมื่อนั้น
ให้เชิญพระนารายณ์ฤทธา
ว่าตรับรู้กำเรบใหญ่
ขอเชิญเสด็จพระจักร

พระปิ่นโกดาศักญา
เสด็จมาแกลงแจ้งคดี
เดือดร้อนทั่วไปทุกราศี
ไปปราบอสูรใจพาด

๔ คำ

มหากาด

เมื่อนั้น
จึงกราบทูลองค์พระมหากาด
อย่าให้ตัวข้าฆ่ามันตาย
เห็นว่าลำบากยากใจ

พระนารายณ์ฤทธากัดหาญ
ขุนมารได้พรประสิทธิ์ไป
จะตั้งหรรษกษัตริย์ให้ดกษัย
จักไม่ดำเร้วดังจินดา

๔ คำ

แปดบท

เมื่อนั้น
ได้ฟังพระนารายณ์ทูตมา

พระจอมโกดาศักญา
ตรัสคราเห็นจริงทุกสิ่งไป

เราให้พรตามที่มันนั้หมาย
ต้องชุมนุมทวยเทพเกรียงไกร

แม่พระนารายณ์ไม่ช้าได้
เอาไชยด้วยกำลังฤทธิ์แรง

๔ คำ

เขมมอญบางขุนพรหม

จงครัดตั้งพระชนกมาร
ถวญเทวาฤทธาดำแดง
ชบชนเจ้าตมเริเขาเป็นคณ
ถูกร์เขากำตั้งพระนารายณ์
แต่งโคธุสักราชเผือกผ่อง
เตรียมพร้อมยงยวดทกหมวดกรรม

จงแต่งทัพทวยหาญกล้าแข็ง
จัดแจงเข้ากระบวนเรียงราย
เอาอนันตนาคราชมาเป็นด้าย
เกรวเเพชรกันกายเขาพระพรหม
แก้ดวคด้องผูกเคว็องให้งามดม
คอยอดมมหาฤกษ์ดัวดัด

๖ คำ

ปฐม

เมื่อนน
ออกมาจัตถบวนโยช

พระชนกมารชาญชัยศรี
เตรียมไวยังทพระดานพลัน

๒ คำ- ปฐม

ลา

เมื่อนน
เห็นโยธาทวยเทพครบครัน

พระอิศวรฤทธิเดชเณคณัน
จรวรดิไธคตตรงวาร์

๒ คำ

มังกรเล่นคลื่น

แห่งองค์ทรงเกรียงไกรของอร่าม
จับชุมนุมหาไมตรี

แถวความนพรัตน์จรัดศรี
เด็ดจมาหยกเกยสุวรรณ

๒ คำ

กราวนอก

ชั้นทรงโคศวาศ์เสด็จ
คัดคายชบฉนวนเทวัญ

เทเวศร์พานให้เลี้ยงสนั่น
ครนครนมากตางอัมพร

๒ คำ กราวนอก

กลองโยน

โคเอยโคอุศักราช
เหี่ยมหาญแข่งรอน
ผกเกรียงงามเรืองรอง
กบแก้วแวววटना

งามผางค้เขางอน
เผือกผ่องผู้ดงามตา
ทาบสายทองวาวเงา
คาบหูกของผ่องแพรวพราว

เครื่องดังทกดังสรรพ
ถิรมนตรชุมสาย
กตของชนะครนครน

ทานตวันจามรราย
บึงแทรกคนเป็นทดนเรียง
ตรสนั่นเด่นาเดียง

มิหรรทุกแซ่ถ้านียง

ลัดเลียงดังดังประโคม

นักสิทธิ์วชาธร

ถิธรอนสับัดโหม

ตอยคว้างกลางพะโยม

แหวดล้อมองค์เหาะตรงมา

๓๐ คำ-เชิด

เขมรไล่ควาย

ครนกงยังไ้ระนคร

เห็นปราสาททนมารตระการตา

จึงให้หยดโยธาทงหลาย

เตรียมเข้าหักไหมโรมัน

ก็ร่ำร้องอยู่กลางเวหา

ขอสร้าออกทอ้งพระโรงคัต

เรียงรายดอยเตอนเกดอนดัวร์ค

ต่างหมกมณทอนชพาด

๔ คำ

ชมดงนอก

เมื่อน

เห็นทอวามาแน่นคคานาค

ต่างฝ่ายรบรบสัษยท

คอดทนไ้ดอถวน

ดรบวาททแรงก้าแหงหาญ

จึงคอนหม่พดมารเข้าประจน

ขุดตดฟากฟ้าโกธาทด

ถอยร่นบนบกคดกคด

๔ คำ-เชิด

ถ่องลมชนเดียว

เมื่อน

เห็นหม่มารรบรบคอด

เขาตูกศรนารายนชนด้ายพาด

ทงพวกพดพดไ้กร

พระป็นไ้เกดาคเรอศร์

จับชนโมถเข้าทนไ้

ม่งพชชาฏดรบร่าเป็นใหญ่

พดางตณศร์ชยทท

๔ คำ

ร้าย

ด้ายสัคคด้าเนียงดัยงด้น

แปลกพระทยเป็นพนพนทอ

แผดงไปไ้ด้นเป็นอันดอง

ตูกศรไ้ด้นออกจกท

พระศุ่ด้นาวไ้ใหม่ไ้รอร้ง

เพียรตองถงด้ามกคคทอ

ศรณารายณ์ไม่ถนอถึงตำครั่ง

แก่นคงทงศรลงทันท

๔ คำ

ถมพัดชายเขา

เมื่อนั้น

เคยมหับไม่วัดกอนทรย

คณชนพตางทูลขอโทษ

ศรณารายณ์เกษมถนอ

องค์พระนารายณ์เรืองศรี

กายกระทบปลุกพิศกใจ

เหตุพระองค์ทรงโปรดไม่ให้

จึงบังเชิญหลบไปทุกครา

๔ คำ

กล่อมพญา

เมื่อนั้น

ไต่ฟังพระนารายณ์แจ้งกจจา

ยักขรายไต่พรเราประสิทธิ์

ใครใครไม่รอค่อฤทธิมน

องค์พระนิถกณฐ์นาถา

ตรีกตราเห็นจริงทกถึงอัน

พระนารายณ์ต่างชีวิตไม่อาลัย

จะตั้งหารกุมภันท์อย่างไร

๔ คำ

เขมรเอวบาง

เมื่อนั้น

ทูลว่ามนเริ่ของฤทธิไกร

เห็นแต่กถ้องไฟกรคคักถัถ

ให้ใหม่เป็นจุนแห่ถกถาน

องค์พระนารายณ์เป็นใหญ่

อาวุธใดใดไม่แผ้วพาน

ต้องต่างชีวิตเผาถาญ

ขุนมารจะฉันทวัน

๔ คำ

เขมรเอบางชนเคียว

๕
เมื่อน

พ้งนารายณ์ได้คิดฉบัพลัน
เกิดเป็นไฟกรคกายสิทธิ์
เผาผลาญครบุรีว่าทันใด

พระจอมโกธาศเลอศวรรค์
ทรงธรรม์หิบบกตอ้งต้องไป
แรงฤทธิ์แปลบปลามความโหด
มอดไหม้เป็นจุณทงหมู่มาร
๕ คำ-รว-โอด

เป๊ะสองชั้น

เดี๋ยงตั้งหารตรับร้อสร
พระอิศวรประทับเป็นประธาน

ว้ายอาครเป็นสัชเกษมด้านค
มีโองการดำรัสตรัสตั้งไป

๒ คำ

คำหวาน

อันมหาโมถัชนประสิทธิ์
ให้เป็นคัมภีธดาเวียงไชย
เกราะเพชรฝักพระอรรคดาบส
องค์พระนารายณ์ไวคุณรู้

กอบด้วยเทวฤทธิ์ยิ่งใหญ่
ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิ์ไกรเพียบพูน
กำหนดศักดงกาปราบอสูร
จึงทูลถวายพระรามา

๔ คำ

ร่าย

ตั้งเดี๋ยงพระเป็นเจ้าทงต้อง
เหาะจากเมืองมารผ่านฟ้า

นำของทวยเทพทวหน้า
คณวิมานเทวาพันท

๒ คำ-เชิด

ตัมสมุทโฆษ

วาลงโร

เข้า

๕ ๒
เมื่อนน
ยุพราชนครพรหมบุรี

องค์พระตัมมุทโฆษเรืองศรี
สถิตยที่ไดยาคันประสาททอง

๒ คำ

กนิษฐา

ด้นนางพรังพรหมมอวง
รายเรียงจันประบำรายัง

รูปทรงบริดษุณคณ้อง
แซ่ของมโหรีนน

๒ คำ

มาลหวล

เกษมสุขรัตติกาลผ่านไป
พระพลกฟนตนจากแท่นสุวรรณ

ดวงดมย์มัยไก่อ้วน
จรรจรตเขาตงรังชด

๒ คำปลายเข้าม่าน

ลงสรงสุหร่าย

ไรสุหร่ายไปรยปรายรายดง
จันประแสงศรีตฤทธิธรณ

เด็จจันนาวรของค้ทรงเครื่องตัน
จรวดลอกหน้าพดัมพลาไชย

๒ คำ-เล่มอ

ขอมเหรา

ด้าแด่นสุรเดนาข้าเฝ้า
พระมนตรพดียงคู้หทัย

ก้มเกล้าบังคมอยู่ใต้ว
เทียบพดพลไกรแซ่ซ้อง

จัดเป็นกระบวนประพาสป่า
หลังหน้าควาซ้ายกายกอง

โยธาทักทักกักกอง
เนืองนองคอยแต่จปร้อมเพรียง

๔ คำ

ร่าย

แต่จขุนทรจรรจก
เคลอนขบวนคดขยายรายเรียง

ทหารหน้าให้ถนัดนึ่ง
ทหารเคียงคู่ให้แจจัน

๒ คำ-บาศักณ

กลอนโยน

รถเขยรททรง
คมแกวแพรวพรายพรณ
ธงทองด้ามชายปลิว
พลาหกเทยบเทยมคาน
เครื่องส่งบั้งแซกไล่
มยุระฉัตรพัดโบกทอง
กลองชนะมโหรีทก
ปี่ในได้สำเนียง
คู่เคียงเรียงดีด้าย
แหตามงามตระการ

แกลงอนระหงงามนิคณ
บดตักแกวงามตระการ
ดัดดัดดัดมประดับ
ร่าร่าเด่นแผ่นผยอง
ฉัตรธงชัยงามด้าย
ฉกริรมชมด้ายเคียง
ประโคมครกกักกองเคียง
แตรสังข์ของกองกังวาล
รายตำรวจทวงฉาน
ดั่งพริ้งพุดนัคนาคาไศ

๓๐ คำ

ชมดงใน

เดินทางพตางชมพนาเวศ
พฤชาป่าชัฏระบัดใบ

ภูมิประเทศเขาเขินเนินไธ
ไหวไหววังเวงพระพายพา

รวร^๕ร^๕น^๕ร^๕น^๕ก^๕ด^๕น^๕ก^๕ด^๕ว^๕ย^๕ม^๕ไ^๕ห^๕อม^๕
ด^๕ำค^๕ว^๕น^๕อ^๕ว^๕น^๕อ^๕บ^๕เจ^๕ว^๕น^๕า

พ^๕ว^๕ง^๕พ^๕ย^๕อ^๕ม^๕แ^๕ก^๕ว^๕เ^๕ษ^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕า
ย^๕ัย^๕ร^๕ะ^๕ย^๕ำ^๕ผ^๕ด^๕ม^๕ไ^๕ก^๕ด^๕แ^๕ก^๕ว^๕า^๕ง

๔ คำ

แม่ศรีทรงเครื่อง

เด^๕ียง^๕กา^๕เห^๕ว^๕า^๕แ^๕ว^๕ห^๕ว^๕า^๕น^๕ ร^๕อ^๕ง^๕ก^๕อ^๕ง^๕ไ^๕พ^๕ร^๕พ^๕า^๕น^๕ค^๕ พ^๕ัง^๕ก^๕ง^๕ว^๕า^๕พ^๕อ^๕ย^๕ู่^๕ห^๕ำ^๕ห^๕ำ^๕
ค^๕ำ^๕โ^๕บ^๕ร^๕า^๕ณ^๕ท^๕ำ^๕น^๕ว^๕ำ^๕ไ^๕ว^๕ ม^๕ัน^๕ค^๕เ^๕อ^๕น^๕ไ^๕ห^๕ี^๕ด^๕ว^๕น^๕ด^๕ำ^๕
เร^๕ว^๕ร^๕อ^๕ง^๕จ^๕น^๕ร^๕ว^๕ง^๕ว^๕า^๕ง^๕ พ^๕ำ^๕ด^๕ว^๕ำ^๕ว^๕น^๕เ^๕ย^๕
เด^๕ียง^๕ไ^๕ก^๕แ^๕ก^๕ว^๕แ^๕จ^๕ว^๕เ^๕ย^๕ ป^๕ระ^๕ชน^๕ชน^๕ร^๕เ^๕ว^๕เ^๕ย^๕ ห^๕ำ^๕ง^๕ย^๕า^๕ว^๕เ^๕อ^๕ย^๕น^๕อ^๕ย^๕ไป^๕ห^๕ร^๕อ^๕น^๕
ชน^๕เ^๕ว^๕ย^๕ว^๕ด^๕ย^๕เ^๕ห^๕ด^๕อ^๕ง^๕ร^๕ะ^๕ย^๕บ^๕ ด^๕ี^๕ด^๕ด^๕บ^๕เบ^๕ญ^๕จ^๕พ^๕ร^๕ร^๕ณ^๕
เด^๕ียง^๕ด^๕ำ^๕จ^๕บ^๕ม^๕ไ^๕ค^๕ร^๕ว^๕ท^๕น^๕ ห^๕ม^๕ด^๕ด^๕ก^๕น^๕ค^๕ร^๕ง^๕น^๕เ^๕ย^๕
น^๕ก^๕เ^๕ชา^๕ค^๕พ^๕ เ^๕ียง^๕ก^๕ร^๕ ก^๕ก^๕ร^๕ ก^๕ก^๕ร^๕ ก^๕ก^๕ จ^๕ุ^๕ห^๕ก^๕ห^๕อ^๕ย^๕อ^๕ง^๕ม^๕
ก^๕ร^๕อ^๕ก^๕ร^๕ม^๕เด^๕ียง^๕ช^๕ร^๕ม^๕ พ^๕ัง^๕ค^๕ว^๕ร^๕ม^๕เป^๕ด^๕ย^๕น^๕ท^๕ก^๕ท^๕
เ^๕ียง^๕พ^๕ง^๕เ^๕น^๕เ^๕ย^๕เ^๕น^๕ไ^๕จ^๕ด^๕ ถ^๕ำ^๕ม^๕ไ^๕ม^๕ก^๕ง^๕ว^๕ด^๕เ^๕ย^๕
น^๕ก^๕ก^๕า^๕ง^๕เ^๕น^๕เ^๕ียง^๕ไ^๕ด^๕ จ^๕อ^๕จ^๕ุ^๕จ^๕อ^๕ย^๕ท^๕ไ^๕น^๕ อ^๕อ^๕เ^๕น^๕ไ^๕ว^๕ไ^๕อ^๕ย^๕บ^๕น^๕ค^๕ัน^๕
ป^๕ระ^๕เ^๕ด^๕ย^๕ว^๕เ^๕ด^๕ย^๕ว^๕บ^๕น^๕ป^๕ร^๕ว^๕ ไป^๕จ^๕บ^๕ค^๕อ^๕ไ^๕ช^๕ป^๕ก^๕ชน^๕
ร^๕ว^๕น^๕ม^๕ว^๕ร^๕ว^๕น^๕ไป^๕ไ^๕ว^๕เ^๕ม^๕ท^๕น^๕ ช^๕ำ^๕ง^๕เป^๕ร^๕ย^๕ว^๕ค^๕น^๕เ^๕ห^๕ด^๕อ^๕เ^๕ย^๕เ^๕ย^๕

๕ คำ

สมีงทองเทศ

เ^๕น^๕พ^๕ด^๕า^๕ง^๕ช^๕ม^๕พ^๕ด^๕า^๕ง^๕ม^๕าก^๕ด^๕า^๕ง^๕ไ^๕พ^๕ร^๕ ค^๕ว^๕บ^๕ไ^๕ด^๕ั^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ัน^๕ค^๕ว^๕น^๕เ^๕ย^๕ง^๕
ม^๕ำ^๕ก^๕ด^๕ั^๕ระ^๕ป^๕ระ^๕ท^๕ม^๕ม^๕ำ^๕ด^๕ย^๕บ^๕ำ^๕น^๕ร^๕ำ^๕ย^๕เ^๕ย^๕ง^๕ ง^๕ำ^๕ม^๕เ^๕ย^๕ง^๕ด^๕ั^๕ระ^๕ด^๕ว^๕ร^๕ค^๕ษ^๕น^๕พ^๕ำ^๕
พ^๕ร^๕ะ^๕ห^๕น^๕อ^๕ำ^๕ร^๕ถ^๕ป^๕ร^๕ิ^๕ต^๕ำ^๕ป^๕ร^๕ำ^๕โ^๕ม^๕ท^๕ย^๕ โ^๕ป^๕ร^๕ด^๕ไ^๕ห^๕ัก^๕พ^๕ด^๕ช^๕ำ^๕ย^๕บ^๕ำ^๕
ด^๕ง^๕ท^๕ป^๕ระ^๕ท^๕บ^๕พ^๕ด^๕บ^๕พ^๕ด^๕า^๕ พ^๕อ^๕พ^๕เ^๕ด^๕ำ^๕ร^๕ำ^๕ย^๕แ^๕ด^๕ง^๕ท^๕น^๕ก^๕

๔ คำ

นาลอติไถ้ทราย

ครัดชวณพเตยงร่วมใจ
ตงจากคำหนักพกร้อน

พลไพร่พรักพร้อมล้อมสดอน
บทจรลุ่มโถมชวณ

๒ คำ-เต็มอ

ลงสรงมอญ

ดีเหลี่ยมเปี่ยมกระแสดินธุ์ได้
มีจณาเวกว่ายในวาร์
ผลัดภูษาพากันตงเด่นนำ
บ้างโอดไล่เดี่ยวเดาะเข้าเกาะกุม

แต่ได้วบงกชดัดดี
แซกอินทรียชอกซอนในเชิงซุ่ม
ผุดคำว้ายวกหักโกสุมภัก
แซ่ซุ่มในวนชดชาร

๔ คำ-ฉิ่งตรัง

เหราเล่นน้ำ

ถันนาล์วเจ็ดจันจากสระบัว
แหวดล้อมคั่นหลังยังพระดาน

ถันทอพุดพดทวยหาญ
นฤบาทจิดท่าเทวพดี

๒ คำ

พรหมเข้าโบสถ์

บวงสรดวงโพธิ์พฤษักษัตถ์สำนัก
คอกไม้รูปเทียนรูจ

ผ่อนพักนิกรในไพร่ศรี
อัญชลิตวยเทพทวยวัญ

๒ คำ-สาธุการ

วิเวกเวหา

ขอพรพนัธบัต
เล็กรักจิจรูณเทพพนัน
วิเวกวังเวงใจในวนา

คุ้มเกรงเส้นพดขันธ์
พอควันธัมไมร์อนรอน
เหล่าบักษาผืนบินร่อน

เพลงคำสอนชาชาวั้น

ภูธรเล็ดเจ้าพลับพลา

๔ คำ-เดิม

เดือนหงายกลางป่า

เผยพระเกตุทศนาปากกว้าง
 เติร์ดาศด้วยดวงดารา

แจ้งกระจ่างจันทร์เพ็ญเด่นเวหา
 เจ็ดจันทรเนตรแจ่มนวล

๒ คำ

ตระบรรทมไพร

พระเอนองค์ดงกับทบวรจรณ
 บนผาติห้อมครหอบอบอวล

ดมกลิ่นชายเขยั่วเพยหอม
 ชื่นชวนหลับใหลในไฉยา

๒ คำ

ยาน

มาจะกล่าวบทไป
 รับสักการะพลับพลา

ถึงเทพไทยพิทักษ์ไพรพลฤษา
 เสด็จจากกรรชาพิมาน

๒ คำ-กลม

เหาะ

เห็นเหาะหันเหียนเวียนวน
 เห็นพระสมุทโฆษเขวหาด
 ฤๅเลิศเพริศพรังบัลลังก์
 ไร่นามช้างช้างอยู่ถางดง

ทศนาไพร่พดทวยหาญ
 ไฉยาคันราชยานเอกองค์
 เทพบุตรพิศมัยไหลหลง
 ให้คิดสังสารในหน่อไทยทวี่

๔ คำ

พระรัตนตรัย
อภัยนพราช
พระรัตนตรัย
อภัยนพราช
พระรัตนตรัย
อภัยนพราช

ประลองเสภา

ดำรงมัจจตรายเวทชากรรพ
ตมฺหตบพทฺชนฺชเรนนอน

เชิดนง

๕๖
เทวฤทธมณฑลพระทรงศรี
๑.
เขจรดอยดวปดิวงมา

รอร่าย

วางบทบาทแบบพระนุชเด่นหา
เหาะคนรุกราดำรงใจ

ตบเท้าวันต่อสร

(ป้าพาทย์คงเพื่องตระนันนบาดแ้วเปตยนเป็นเพื่องตาเซ่ง)

เพลงดาแข็งเข้าป่าท้ย

ขุนเขาไถดาศมโหฬาร

ดั่งแดงดั่งทับทิมแดง

ดั่งขาวราวเพชรรูปร่าง

ดั่งดำดั่งถ่านดำ

คีตางามตระการระยับแสง

เหลืองแบ่งแถมบุษราคัม

เขียวคล้ายมรกตเขียวช้ำ

ขาวคล้ายดั่งเคลือบมุกดำ

๔ คำ

เพลงแขกเจ้าเซนเข้าป่าท้ย

องค์พระอิศวรมหากาฬ

ทพงไทรภพทุกเวลา

ครองคเชกของคมเขษ

เกษมล้ำราญเป็นนรินทร์

มเทพพาหนะองอาจ

เผือกผ่องเกิดดงามระเมียร

มนามนทศัรดา

ดตะโพนให้จังหวะพระจอมปราณ

ทวยเทพทุกชนวิมานแมน

วิชาธรคนธรรพ์บันกนมา

อปศัรพ็อนรำนวยนาด

จำเรียงเคียงกองคัคนาค

เป็นประธานไถดาศกฐา

พระคุณมโหฬารเอนกอนันต์

อมาภคอดเนตฉิน

ผองภัยทุกอันไม่เบียดเบียน

เป็นโคเชอชาติสัสมทเกษียร

อยู่ณเทียรเป็นใหญ่บริวาร

ยามทรงจับระบำพาทยประสาน

มโหฬารธิดาศักนาฏคำดา

ยลดูเฝ้าเห็นพรอันหน้า

บำเรอจอมภพเจ้าราญ

มโหรีปี่พาทยดอดประสาน

คู่ชวนชวนบานจอมทเวา

๓๒ คำ - เพลงฉิ่ง - ดา

เพลงครอบจักรวาล

ผีนพครุฑพาวันตะอสูร	มาเฝ้าบาทมฤตกหรรษา
คำวดีครุฑเด่นเจรจา	ขุนยักษได้ทำเหมือนใจคิด
กัมกราบทูตขอทูลมรโยชน	ให้ทรงโปรดประทอนเป็นสิทธิ์
สัตว์ใดต้องแดนทุกชนิด	จะจับกินเลี้ยงชีวิตอสูรา

๔ คำ

เพลงรอร่าย

เมื่อนน	พระปิ่นโกดาศนาถา
พ้องสูรทูตขอพรมมา	ให้คิดเมตตาทุกภยันต์
เพียรเฝ้าเข้าเย็นเป็นนิจ	ภักดีสัตตวิเศษ
จึงประทานพรให้ไปพลัน	ให้คงมั่นอยู่ในดีจจา

๔ คำ

เพลงเขมรปากท่อ

เมื่อนน	ดาวนตะอสูรหรรษา
รับพรพระศุภด้วยปรีดา	ลงมาทอชุนมาร
ให้คิดกำเริบทะนงใจ	จะได้สัตว์เป็นภักษาหาร
จึงตงพิชิตะบะการ	ร้ายมนต์เขยวชาญทันใด

๔ คำ

เพลงเชอ

เดชพระเวทวิเศษสุด
ต้องมนตร์วิญญวนป่วนใจ

เมื่อดามนุษย์สัตว์น้อยใหญ่
บรรดาตให้ตกลงลงในแดน
๒ คำ-รัว

ร่าย

เมื่อนั้น
เห็นสัตว์มนุษย์หมื่นแสน
ได้สัตว์กวนลัทธิสัตว์
ได้เทวากันหมื่นม้วยบัดดล

ดาวนตะอสูรยินต์แดน
โหดเด่นได้จับวุ่นไป
ได้มนุษย์กนมนุษย์น้อยใหญ่
เอนอ้อมปรมใจชนมาร
เช็ดคตโอด ๓ ครั้ง

เพลงกล่อมโปง

เมื่อนั้น
เห็นอสูรก่อกรรมทำรังควาน
จึงพากันไปทนต์พระศัต
มนุษย์สัตว์เทวณบัดดล

ทวยเทพเทวาทกสถาน
ร่อนรนพ่นประมาณทางแดนไตร
ตามเรื่องทฤษัทยะเหตุใหญ่
เกิดภัยทวหน้าอาตุร

๔ คำ

เพลงแมลงวันทอง

เมื่อนั้น
โองการครัดให้ไปทนต์
ถั่งเรื่องแต่ต้นจนปลาย
ขอเชิญบารบอสูรา

พระจอมไถ่ศาสนาเรนสุรย์
เชิญพระไวยกฐฐเสด็จมา
ยักขรายทำชวนักหนา
ให้ดื่มกับมันกัถำกำเริบใจ

๔ คำ

เพลงรอร่าย

เมื่อนั้น
รับโองการวิเศษครุฑาไค้

องค์พระนารายณ์เป็นใหญ่
ถึงแดนยักษ์ทันใดจำแดงองค์

๒ คำ-วิ

เพลงมอญแปลง

เป็นพราหมณ์หนุ่มโสดภาน่ารัก
เยื้องกรายยุรยาตร์วาดวง

ผิวกัศพรุคผล้องนวลหงษ์
มั่งตรงเข้าแดนพญามาร

๒ คำ-ผิง-ดา

เพลงบ้าน

เมื่อนั้น
เห็นพราหมณ์หนุ่มเดินมาหน้าพระดาน
โหมจเมตดาพราหมณ์น้อย
มาโยทนะเจ้าพราหมณ์

ดาวันตะอสูรใจหาญ
รูปทรงล้วนฐานางดงาม
จึงกล่าวถ้อยปราศรัยชักถาม
ไม่คร้ามยักษจับกินหรือว่าไร

๔ คำ

เพลงพราหมณ์เตटनाเต้า

เมื่อนั้น
ข้าประสงค์แดนท่านไซ้
เพชประกอบกิจในพระเวท
ขอท่านเมตดาปธาน

พราหมณ์น้อยตอบถ้อยถนงใจ
ให้ได้ดังตามอย่างของเราน
ตามวิสัยพราหมณ์เพคะเดิมครี
ให้เพียงดั่งอย่างตั้งใจ

๔ คำ

เพลงร้าย

เมื่อนน
กล่าวตอบเจ้าพราหมณ์โถมยง
เจ้าใคร่จะได้หมายมาด
ด้ามย้างที่ประดังคังเขา

ดาวันตะอสูรดังตั้ง
ทนของคือศักรประทานเรา
เรายอมอนุญาตให้เจ้า
เราให้ไปดำเจ้าพราหมณ์เลือกตามใจ

๔ คำ

เพลงหงษ์ทอง ๒ ชั้น

ดัมเอยดัมประดังคัง
ให้ไปดำแล้วจะเขากลับคนไป

นารายณ์แปลงทำพระองค์ด้วย
หรือจะให้สัตว์ขาดเลยทีเดียว

๒ คำ

เพลงหงษ์ทองคนเดียว

เมื่อนน
เราไม่แก้งปดพุดตเดียว

ขุนมารมื่นใจไม่เด็ดยว
ให้เป็นสัตว์จริงเจียวด้วยดัจจา

๒ คำ

เพลงรอร้าย

เมื่อนน
ผาดแผดงดำแดงเดชา

องค์พระอวดคารหรรษา
ด้ามย้างบาทาก้าวไป

๒ คำ— วิธ ๓ ดา

เพลงแขกลพบุรี

คุณเขตแดนยกษทกำหนด
ขุนมารอนของคตงตะไค

ด้ามร้อยโยชนั้นหันมหดด้ามย้างใหญ่
ประหลาดใจเป็นพันคนหนา

เห็นฤทธาภาพยิ่งใหญ่อ
ไม่เห็นพระกายในฟากฟ้า
หรือจะเป็นนารายณ์อวตาร
ถ้านึกถึงตัวก็ตาย

เกินกว่าใดใดทั้งโลกหล้า
ถนถนาร่างๆ พรางพราย
ชุมนุมคิดได้ก็ใจหาย
ตะเกียกตะกายรีบหนีไปทันใด

๒ คำ-เชิด

เพลงลมหวล

ไปถึงเขาพระสุเมรุมาศ
ฝากตัวพระอินทร์ฤทธิไกร
เห็นนางรมภาทูอย่าง
ทรงโฉมงามข้าดำฮ้าง

แฝงเข้านิवासน์อาศัย
จนสนิทชิดไซ้ไม่เว้นวาง
ตัวไปรตมฉวยพเคียงข้าง
ต้องอย่างคิดใจชุนยักษ์

๔ คำ

แสนเสนาะ

จึงชวนว่ากับบุษมาด
ให้ช่วยพูดจาเป็นสักรัก
วันหนึ่งได้ชของชุนยักษ์
พาเหาะออกจากฟากฟ้า

ตัวครีวทศนุรักษ์
จนรมภาทองรักก่อสร้า
ก็ดอบดกัรมภาเด่นหา
ลงมาอยู่เมืองมายน

๔ คำ-เชิด

เพลงสามเส้า

เมื่อนั้น
ไม่เห็นนางรมภาทูาจรณ

องค์ท้าวอมรินทร์ปิ่นดวงรงค์
ขาดเฝ้าหายวันให้แคลงใจ

ตั้งทิพนครดูรู้ว่า
บังอาจดักนางไปซ่อนไว้

ดาวันตระอสร่าหยาบใหญ่
ที่ในเมืองร้างมายัน

๔ คำ-โศค-เชิด

เพลงร้าย

พิโรธโกรธกรวยักษ์ร้ายแรง
เสด็จจากดาวดึงษ์แดนเทววัน

จับพระแสงงาช้างขุดพระขรรค์
ผายผันเหาะตรงดงมา

๔ คำ-เชิด

เพลงสับทชนเดยว

ครนถึงเมืองมายันทันใด
ล้มลุกด้วยนางรมภา
อสูรรูปร่างผิด
ครันครีฟาดด้วยขีรวะตง

ดัดหนัมนองเห็นยักษา
พระองค์เงงาพระแสงทรง
งอนง้อขอชีวิตเลี้ยงหลง
ชีวิตปลดปลงมรณา

๔ คำ-โศค

เพลงร้าย

เสด็จลงหารยักษ์ร้ายใจพาด
พานางยอดด้นมรมภา
ถึงแดนดาวดึงษ์โกษฐ์
รู้ว่าบุษมาตอรทัย

มีขวาทเจ้าใครตรึงษา
เหาะทยานผ่านฟ้าตัวไป
ซึกฟอกคัคคามไถ่
เป็นลือชกนางไปให้ขุนมาร

๔ คำ

เพลงใบ้คลั่ง

พิโรธโกรธกรวดงอคค

ดงไปอยู่มายนรังกันดาร

ค่อนารายณ์ไซ้ทหารไปดงกา

ได้พบหนุมานฤทธิรอน

ดริสสาปบุษมาตย์อดสงสาร

กินอาหารเหมือนกินก้อนเห็ดกร้อน

ดื่บชาวมางดีดาตวงส้มร

จ้ะพินด้าปโทษถอนกลับชนมา

๔ คำ

เพลงทวาย

๕
บทนน

กัมเกดาร์บทนนที่ตามบุญชา

นางบุษมาตย์เด่นหา

ออกจากฟากฟ้าสู่มาลัย

๒ คำ-โศค-เชิด

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยเชม ถนนเฟื่องนคร พระนคร
นายอำพัน ฉายางกร ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๔๕๘